

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра політології та публічного управління

На правах рукопису

БУРКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ
ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

Освітньо-професійна програма Державна служба

Робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Науковий керівник:

НИНЮК МАРІЯ АНТОНІВНА,

кандидат наук з державного управління,

доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри політології та публічного управління

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ д.політ.н., проф. В. В. Бусленко

Луцьк-2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ.....	7
1.1. Інформаційні відносини суспільства і суб'єктів політичної діяльності як теоретична проблема.....	7
1.2. Джерельна база зарубіжних та вітчизняних досліджень інформаційно-комунікаційної функції парламенту України.....	18
РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПАРЛАМЕНТУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ	28
2.1. Сучасний стан реалізації парламентом України конституційних повноважень засобами комунікації.....	28
2.2. Інформаційно-комунікаційні ресурси комітетів Верховної Ради України	44
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ.....	51
3.1. Досвід зарубіжних парламентів із запровадження інформаційно-комунікаційної функції та шляхи адаптації в Україні	53
3.2. Реалізація інформаційно-комунікаційної функції Верховної Ради України у контексті курсу на європейську інтеграцію	64
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- PR – паблік рілейшнз («зв’язки з громадськістю»)
- ВВП – валовий внутрішній продукт
- ВРУ – Верховна Рада України
- ЕУП – економіко-управлінська підготовка
- ЄЕС – Євразійський Економічний Союз
- ЄОВС – Європейське об’єднання вугілля і сталі
- ЄПС – європейська політика сусідства
- ЄС – Європейський Союз
- ЗУ – закон України;
- КМІС – Київський міжнародний інститут соціології
- КМУ – Кабінет Міністрів України
- МВС – Міністерство внутрішніх справ
- МЗС – Міністерство закордонних справ
- НАТО – Організація Північноатлантичного договору
- ОБСЕ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі
- ОДА – Обласна державна адміністрація
- ОДТРК – Обласна державна телерадіокомпанія
- РДА – Районні державні адміністрації
- РЄ – Рада Європи
- УКМД – Український кризовий медіа-центр
- УНІАН – Українське незалежне інформаційне агентство новин
- УПАУ – Угода про асоціацію України
- УПС – Угода про партнерство і співпрацю
- ЦОВВ – Центральні органи виконавчої влади
- ЦСЕ – Центрально-Східна Європа

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання прозорості та підзвітності Верховної Ради України стали надзвичайно важливими в умовах реформування державних інститутів країни. Високий рівень інтересу громадян до політичних подій є основним чинником для розробки та проведення інформаційних кампаній парламентом. Очікування змін, активність політичного життя та широкі повноваження народних депутатів формують постійну увагу як з боку внутрішньої, так і міжнародної спільноти до роботи ВРУ.

Для Верховної Ради України важливими є результати досліджень потреб, здійснених Європейським парламентом, що стали основою для створення Дорожньої карти для українського парламенту, спрямованої на підвищення інституційної спроможності. Ця карта підкреслює важливість посилення комунікаційних можливостей ВРУ для забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності перед громадянами.

У період війни ключовими напрямками на шляху до повної прозорості парламентської діяльності повинні бути: забезпечення громадськості доступом до інформації про парламентські процеси та підзвітність парламенту. Прийнята п'ятирічна комунікаційна стратегія ВРУ не лише доповнює План дій щодо відкритості парламенту, але й ставить за мету зміцнення інституційної спроможності ВРУ для надання об'єктивної, всебічної інформації про свою діяльність, сприяючи реалізації демократичних реформ та формуванню позитивного іміджу на тлі євроінтеграційного курсу.

Питанням розвитку комунікації, її ролі і місця в суспільстві присвячено праці представників сучасної комунікативної філософії (Ю. Хабермаса, К. Ясперса), філософів-футурологів (Д. Белла та інші), дослідників безпосереднього використання інформації і комунікації в управлінні (І. Арістової, В. Бебика, Н. Дніпренко, Н. Драгомирецької, О. Карпенка, В. Конецької, В. Куйбди, А. Мельник, Н. Нижник, Г. Почепцова, Є. Ромата, В. Рубцова, С. Серьогіна, Ю. Шемшученка та інші).

Таким чином, реалізація інформаційно-комунікаційної функції парламенту України виступає однією з провідних виявів політичної конкуренції як для здійснення внутрішньої політики, так і в межах міждержавних та загальносвітових політичних відносин. Тому, інформаційне забезпечення діяльності парламенту України є актуальним та вимагає прискореної оптимізації усіх напрямів.

Проте, аналіз наукових джерел вказує на відсутність спеціально зорієнтованих праць з питань реалізації інформаційно-комунікаційної функції парламенту України.

Метою дослідження є аналіз теоретичних засад дослідження сутності, особливостей інформаційно-комунікаційної функції парламенту України та обґрунтування перспектив вдосконалення на основі досвіду парламентів демократичних країн.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання **таких завдань:**

- систематизувати наукові підходи щодо становлення та розвитку інформаційних відносин суспільства і суб'єктів політичної діяльності;
- з'ясувати сутнісність інформаційно-комунікаційної функції парламенту України у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;
- визначити особливості інформаційно-комунікаційної функції парламенту України в контексті реалізації конституційних повноважень;
- розкрити досвід використання інформаційно-комунікаційної функції парламентами зарубіжних країн;
- обґрунтувати перспективи вдосконалення інформаційно-комунікаційної функції парламенту України у контексті європейської інтеграції.

Об'єктом дослідження є суспільно-політичні відносини, які складаються в процесі реалізації інформаційно-комунікаційної функції Верховної Ради України.

Предметом дослідження є реалізація інформаційно-комунікаційної функції парламенту України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних положень, висновків дослідження до рівня конкретних пропозицій щодо удосконалення реалізації інформаційно-комунікаційної функції парламенту України на основі досвіду парламентів демократичних країн. Основні положення та висновки можуть використовуватися у навчальному процесі кафедри політології та публічного управління під час вивчення навчальних дисциплін варіативної компоненти. Сформульовані висновки і пропозиції відповідають кожному із поставлених завдань.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки, з яких 77 сторінки – основний текст. Список використаних джерел містить 129 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

1.1. Інформаційні відносини суспільства і суб'єктів політичної діяльності як теоретична проблема

Інформаційне забезпечення парламентської діяльності не є гарантією покращення якості публічного управління, хоча й може сприяти удосконаленню процесу ухвалення управлінських рішень. Зосередження лише на технічних аспектах політичних інститутів України не дозволить швидко поліпшити публічне управління.

На нашу думку, ефективність і демократичність парламенту визначається рівнем його інформаційної відкритості. В умовах війни важливо, щоб у сфері публічного управління взаємодія з громадськістю ставала ефективним механізмом комунікації законодавчої влади з суспільством і його інституціями. Це повинно базуватися на взаємній довірі та партнерстві, обізнаності та всебічній поінформованості всіх учасників процесу. Така діяльність має враховувати й реалізовувати як загальні інтереси розвитку країни, так і індивідуальні потреби громадян і соціальних груп.

Теоретичні основи дослідження базуються на працях вітчизняних науковців, зокрема О. Бандурка, Н. Григорук, В. Гошовської, С. Годованець, О. Мельник, В. Погорілка, О. Скакун, О. Совгирі, Ю. Шемшученка та інших. Проблеми інформаційного забезпечення державних органів не залишаються поза увагою вчених таких як Ю. Битяк, О. Дзьобань, І. Здзеба, І. Кошева, В. Пилипчук, І. Словська, М. Слюсарчук, М. Требін, М. Швець, І. Яковюк та інші.

Актуальні питання формування інформаційної політики досліджували сучасні науковці як в Україні, так і за її межами, серед яких І. Арістова,

В. Бебик, Дж. Брайант, М. Вершинин, Дж. Ватсон, А. Хілл, Ю. Хабермас. Однак, на основі аналізу наукових джерел, виявлено брак спеціалізованих досліджень щодо реалізації інформаційно-комунікаційної функції парламенту України. Тема цієї магістерської роботи підкреслює необхідність поглибленого вивчення впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів публічної влади та публічного управління.

З сучасної перспективи електронного уряду органи державної влади отримують новий канал для прямої комунікації з громадянами, який підлягає контролю виключно з боку держави. Це призводить до зменшення потреби в медіа як посередниках, що раніше виконували функцію передачі інформації від держави до населення. Тепер медіа втрачають монополію на отримання, поширення і управління важливою інформацією, що надходить від державної влади. Некоректне або однобічне подання такої інформації може мати серйозні наслідки для країни [60].

У політико-правових аспектах взаємодії між політичними структурами та громадськістю, важливим етапом є створення правової бази для надання адміністративних інформаційних послуг органами державної влади через Інтернет у рамках загальнодержавної системи «Електронний уряд». Це включає визначення процедури публікації інформації в Інтернеті, вжиття заходів для забезпечення прозорості діяльності органів виконавчої влади та встановлення вимог до інформаційного наповнення і технічного забезпечення їх роботи. Також був створений Єдиний вебпортал органів виконавчої влади, який інтегрує всі органи у рамках єдиної програмно-технічної платформи.

Політична та управлінська діяльність не може ефективно функціонувати без підтримки з боку громадськості. Оскільки публічність є важливою характеристикою політики, вона разом з комунікацією є важливим елементом для ефективного управління сучасним суспільством. Згідно з політичним словником, «Паблік рілейшнз» визначаються як діяльність щодо ефективної взаємодії управлінської та політичної еліти з різними компонентами політичної системи суспільства.

Активна політика щодо розповсюдження чесної інформації дозволяє залучати громадян на свій бік. Це сприяє формуванню довіри до влади та політиків, підтримці політичного курсу та успішній реалізації урядових ініціатив. Отже, управлінський піар разом з політичним є важливим для досягнення успіху в управлінні сучасним суспільством.

Згідно з чинним законодавством України, медіа зобов'язані інформувати громадян про діяльність державних органів. Однак вони мають монопольне право на донесення інформації про державні рішення, які набирають чинності тільки після їх публікації. Медіа виконують роль посередників у комунікаційному процесі між державою та громадянами, надаючи інформацію про діяльність органів державної влади. Органи влади, в свою чергу, не можуть напряму інформувати населення, тому медіа є важливим ланцюгом передачі цієї інформації.

Зазвичай, коли суспільство переходить від авторитарного до демократичного режиму, медіа продовжують відігравати важливу роль у політичному процесі. Прогресивні медіа активно беруть участь у реформуванні політичної системи та можуть сприяти суспільним змінам, хоча при цьому залишаються під сильним впливом влади. В таких умовах політична ситуація медіа зазвичай має виражену політизованість, що позначається на їх взаєминах з урядом [67].

На сьогоднішній день в Україні відсутнє повне врегулювання процесу інформатизації політичної діяльності, зокрема депутатської, оскільки значна кількість аспектів ще не охоплена нормативно-правовими актами. Тому необхідно розробити єдиний підхід до створення правової бази для інформатизації роботи депутатів як політичних лідерів, а також забезпечити постійний моніторинг і аналіз політичної ситуації, з оперативним вирішенням питань, що виникають у процесі забезпечення прозорості діяльності уряду та доступу до інформації для громадян.

Ефективне вирішення проблем взаємодії громадян та депутатів забезпечується через удосконалення правової бази, яка регламентує створення

та функціонування інформаційного середовища, що має на меті забезпечення прозорості влади, доступу громадян до важливої інформації та дотримання вимог інформаційної безпеки відповідно до законодавства.

Незважаючи на складні умови війни, в Україні активно впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології в діяльність органів державної влади. Ці технології стали важливим інструментом для досягнення нового рівня прозорості, безпеки та громадського контролю за діяльністю чиновників і політиків, а також сприяють модернізації державного управління та формуванню громадянського суспільства. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні відкритості держави та реалізації права громадян на інформацію.

Якщо раніше доступ до діяльності влади здійснювався через медіа та публікації відомств і високопосадовців, то в сучасну інформаційну епоху відкритість влади для громадян передбачає не лише роль медіа як посередників, але й створення прямого зворотного зв'язку між державою, громадянами та суб'єктами парламентської діяльності.

Пошук оптимальних меж відкритості є важливим завданням, оскільки надмірна відкритість може стати не менш небезпечною для держави, ніж її закритість. Це може призвести до соціальної напруги, політичних конфліктів і навіть до глибокої кризи, що безпосередньо впливає на національну безпеку [47].

Аналіз європейських підходів до забезпечення прозорості державного управління, ефективної взаємодії представників влади з інститутами громадянського суспільства та забезпечення доступу громадян до важливої інформації показав, що ці методи недостатньо адаптовані до умов України і потребують детального перегляду та коригування.

Якщо процес інформатизації розвивається лише на верхньому рівні, не проникаючи в глибину суспільства, це обмежує можливості громадян контролювати діяльність державних органів, перевіряти їхні дії, що, в свою чергу, не тільки не сприяє підвищенню прозорості, але й може посилити контроль держави над інформацією.

Таким чином, до організаційної структури інформаційного забезпечення в межах державного управління та політичного лідерства необхідно включати ключові інституції, такі як Президент України, ВРУ, КМУ, а також органи виконавчої, судової та державної влади. Ці структури складають розвинену комунікаційну мережу, яка займається збором і обробкою інформації на національному рівні для задоволення потреб органів влади, підприємств, установ та громадян. Вони здатні суттєво вплинути на формування національних інформаційних ресурсів. Завдання полягає у визначенні оптимального порядку взаємодії органів влади для забезпечення ефективного використання доступних інформаційних ресурсів.

До важливих елементів системи інформаційного забезпечення можна віднести: інформаційні ресурси органів публічної влади, що містять державну та службову таємницю; особисті дані, які не є таємницею, але обробляються та зберігаються органами державної влади; інформація, що не підлягає обмеженням, доступ до якої може бути знищено або спотворено, що завдасть шкоди органам публічної влади; а також систему захисту цієї інформації.

Органи державного управління, що займаються створенням різних типів управлінських документів, є основними генераторами інформаційних ресурсів і відповідають за їх збереження та розповсюдження. Державна політика у сфері формування інформаційних ресурсів повинна забезпечувати їх інтеграцію, що підвищить ефективність роботи органів влади шляхом використання всіх наявних інформаційних ресурсів [96; 100-101].

Необхідно зазначити, що управління державними інформаційними ресурсами здійснюється на двох рівнях: регіональному (суб'єкти) та місцевому (підприємства, організації). Одним із ключових завдань для органів влади різних рівнів є забезпечення розширення інформаційних ресурсів для масового взаємодії з громадськістю. Це питання залишається особливо актуальним через наявні труднощі з отриманням своєчасної та повної інформації, необхідної для ефективного вирішення державних завдань.

Важливо підкреслити, що надана інформація повинна відповідати законодавчим вимогам, бути зрозумілою і не порушувати прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Як показує практика, доступні через інформаційні системи дані часто є неповними, суперечливими або обмеженими за змістом і форматом. Тому необхідно вжити конкретних заходів для підвищення рівня інформаційно-правового забезпечення органів публічної влади.

Ураховуючи ці проблеми, стає очевидною необхідність розробки концепції інформаційного забезпечення політичної діяльності парламенту, яка могла б коригуватися відповідно до змін у суспільстві, державі та її регіонах.

Ця концепція має на меті вирішення кількох завдань: визначення пріоритетних напрямків удосконалення нормативного регулювання процесу формування, збереження та використання інформаційних ресурсів; уточнення порядку доступу до інформації в системі державного управління; аналіз ефективності механізмів інформаційного забезпечення парламентської діяльності та розробка комплексу заходів щодо покращення інформаційно-комунікаційної діяльності парламенту [66-67; **Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Наявність розвиненої інформаційної інфраструктури, що інтегрує всі структури державної влади та управління, а також використання ефективних методів збору, упорядкування, класифікації, передавання та збереження інформації, новітніх технологій обробки та аналізу даних, є основними критеріями для оцінки ефективності суб'єктів парламентської політичної діяльності.

У зв'язку з цим, важливо посилити електронну взаємодію між органами державної влади, а також з іншими суб'єктами політичної діяльності, організаціями та установами. Оптимізація інформаційного забезпечення діяльності парламенту пов'язана з інтеграцією комп'ютерних технологій, що суттєво змінили підходи до управлінських процесів і підвищили ефективність прийняття політичних рішень. Використання новітніх інформаційних

технологій дозволяє швидко обробляти інформацію, забезпечуючи її дублювання та повну систематизацію.

Зростають вимоги до інформаційної культури та професійної компетентності державних службовців і парламентарів, зокрема щодо їх комп'ютерної грамотності. Наразі в органах влади спостерігається брак ІКТ-фахівців, а підготовка кадрів для інноваційних процесів здійснюється занадто повільно.

Отже, завдання щодо подальшого розвитку інформаційного забезпечення депутатської діяльності та підвищення якості інформаційної підтримки парламентарів і державних службовців залишаються актуальними. Основними завданнями, які сприяють підвищенню ефективності інформаційної політики парламенту, є:

- своєчасне формування та оновлення інформаційних даних, що забезпечують отримання оперативних і точних відомостей про діяльність суб'єктів та об'єктів публічного управління;

- подальша інформатизація діяльності посадових осіб, які здійснюють функції законодавчого органу влади;

- забезпечення інформаційної безпеки парламентської системи;

- розвиток нормативно-правової бази для ефективного регулювання суспільних відносин, що забезпечують своєчасний доступ до достовірної та безпечної інформації для політичної діяльності.

Причинами недостатньої ефективності інформаційного забезпечення суб'єктів адміністративно-державної та політичної діяльності є: слабка організаційна структура управління на рівні суб'єктів, низький рівень інформаційної підтримки посадових осіб усіх рівнів, а також домінування вертикальних управлінських зв'язків і впливів над горизонтальними.

Всі ці аспекти вимагають належної координації дій для формування ресурсів, подолання міжвідомчих перешкод та обґрунтованого прийняття стратегічних і тактичних рішень, які стосуються раціонального використання управлінських інформаційних ресурсів. Існує необхідність розробки чітких

правил взаємодії між суб'єктами, які беруть участь у створенні державного інформаційного ресурсу.

Отже, результати аналізу дозволяють зробити наступні висновки. Термін «електронний уряд» не слід розглядати лише як організаційну та технологічну структуру системи державного управління, побудовану на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і мережної інфраструктури. Цей підхід є частиною постіндустріальної філософії управління, де ІКТ відкривають нові можливості для державної влади щодо взаємодії з громадянами та надання державних послуг через інтернет у реальному часі та індивідуально.

Таким чином, у сфері взаємодії парламенту з громадянським суспільством механізм зв'язків з громадськістю (PR) проходить технологічну трансформацію та інтегрується в більш складну систему мережових інтерактивних комунікацій. Поліпшення механізмів інформаційної взаємодії між парламентом як адміністративно-політичним інститутом та суспільством шляхом реалізації програми «Електронний парламент»:

- сприятиме підвищенню якості наданих громадянам та організаціям законодавчих послуг, спрощенню процедур і зменшенню термінів їх надання, упровадженню єдиних стандартів обслуговування та забезпеченню більшої прозорості діяльності парламенту;

- сприятиме розширенню можливостей для особистої участі громадян, організацій та інших соціальних інститутів у формуванні та експертизі рішень, прийнятих на всіх рівнях державного управління, а також забезпечить оперативність діяльності владних структур і належний рівень інформаційної безпеки «електронного парламенту» [32].

Інноваційні технології «електронного парламенту» допоможуть перемістити акценти в діяльності органів влади з вузько відомчих інтересів на забезпечення потреб суспільства та громадян. Однак, як державна установа, парламент не завжди ефективно використовує наявні можливості для комунікації. Це зумовлено багаторівневими процедурами комунікації та

законодавчими обмеженнями всередині парламенту, що веде до втрати можливості для ефективного спілкування з цільовими аудиторіями. Парламентські реформи часто залишаються малопомітними для зовнішнього спостереження, а їх результати не завжди є доступними іншим підрозділам ВРУ через обмежену ефективність внутрішніх комунікаційних каналів і відсутність можливості належним чином інформувати громадськість.

Хоча обсяг комунікаційних повідомлень парламенту значний, їх зміст не завжди є повним, узгодженим або вчасним, а також не завжди відповідає потребам аудиторії. Це стосується офіційних прес-релізів, інформації на вебсайті, координації роботи комунікаційних підрозділів, включаючи міжнародні зв'язки.

Однією з основних проблем у впровадженні ефективної парламентської комунікації є відсутність єдиного підрозділу, який би координував усі комунікаційні процеси та інформаційні потоки між різними структурними одиницями парламенту, включаючи медіа-служби.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері мають зосереджуватись на пошуку ефективних механізмів і способів:

- покращення інформаційного забезпечення інституту політичного та управлінського лідерства в регіонах через підвищення якості інформаційних ресурсів, що безпосередньо впливають на ефективність управлінських рішень і реалізацію державної інформаційної політики;
- забезпечення безперешкодного електронного обміну інформацією між парламентом, органами державної влади та інститутами громадянського суспільства;
- покращення нормативно-правової бази, яка регулює інформаційну діяльність ВРУ, включаючи розробку спеціалізованого законодавства щодо електронного документообігу;
- підвищення ефективності взаємодії між регіональними інформаційно-комунікаційними системами і структурами, що управляють державними інформаційними ресурсами;

- підвищення кваліфікації державних службовців апарату ВРУ;
- запровадження нових підходів до підготовки кадрів для державної служби, зокрема уточнення вимог до володіння сучасними інформаційними технологіями.

Отже, впровадження технологій «електронного парламенту» не лише модернізує парламентську комунікацію, але й сприяє зміні пріоритетів органів влади, спрямовуючи їх з вузьких відомчих інтересів до ефективного задоволення потреб громадян. Однак для досягнення цієї мети необхідна оптимізація внутрішніх процесів парламенту, поліпшення комунікаційних каналів, створення єдиного координуючого підрозділу, а також впровадження нових норм законодавства для забезпечення ефективного електронного документообігу та взаємодії з громадянами.

Подальші наукові дослідження в цій сфері повинні спрямовуватися на удосконалення інформаційної підтримки політичного та управлінського лідерства, поліпшення електронного обміну інформацією, а також вдосконалення нормативно-правової бази і підготовки державних службовців до роботи з сучасними інформаційними технологіями. Загалом, ці кроки дозволять парламенту підвищити свою ефективність, доступність для громадян і забезпечити прозорість у своїй діяльності, що є основою для розвитку демократичного суспільства.

1.2. Джерельна база зарубіжних та вітчизняних досліджень інформаційно-комунікаційної функції парламенту України

У демократичному суспільстві, до якого прагне Україна, важливу роль відіграє представницька функція парламенту, що включає різноманітні форми комунікації між народними депутатами та їх виборцями. Це є ключовим елементом реалізації депутатських повноважень. Відповідно до статті 24

Закону України «Про статус народного депутата України», народні депутати зобов'язані «постійно підтримувати зв'язок з виборцями, вивчати громадську думку та потреби населення», а також «інформувати громадян про свою діяльність через засоби масової інформації та на зборах виборців, не рідше ніж два рази на рік». Крім того, стаття 7 закону встановлює, що депутати, обрані в одномандатних округах, повинні підтримувати контакт з виборцями своїх округів, а депутати, обрані в багатомандатному окрузі, мають контактувати з громадянами по всій Україні через персональне представництво, відповідно до регламенту депутатських фракцій або груп [99].

Таким чином, парламентарі зобов'язані використовувати всі можливі ресурси для комунікації з громадянами. Розвитку комунікаційних процесів та їх ролі в суспільстві присвячено роботи таких представників сучасної комунікативної філософії, як Ю. Хабермас та К. Ясперс, а також фахівців, які досліджують використання інформації та комунікації в управлінні, зокрема І. Арістова, В. Бебика, Н. Дніпренка та інших.

У сфері державного управління комунікація тісно пов'язана з інформацією. Як зазначають дослідники, жодна організація або сфера людської діяльності не може функціонувати без комунікації, і комунікація не існує без інформації. Якщо комунікацію розглядати як процес, то інформація є основним змістом цього процесу [54, с. 11].

Н. Нижник підкреслює, що в управлінні соціальними системами інформація є зафіксованими або публічно оголошеними відомостями про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі чи навколишньому середовищі, і які використовуються в управлінських процесах. Це визначення схоже на те, яке наводиться в статті 1 Закону України «Про інформацію», де йдеться про задокументовані або публічно оголошені відомості, що стосуються подій і явищ у суспільстві та державі. Крім того, деякі дослідники акцентують увагу на процесі передачі та обробки інформації в управлінні. А. Берг, зокрема, зазначає, що суть управлінської діяльності полягає в передачі й обробці інформації, а В. Краснянський підкреслює, що збір, обробка та ефективне

використання інформації є основними аспектами менеджменту, що проникають на всі рівні і функції управлінської діяльності.

У сфері державного управління ці аспекти є взаємопов'язаними та невід'ємними. У нашому дослідженні інформація розглядається як сукупність відомостей про події та явища, що мають місце в суспільстві, державі та навколишньому середовищі, і використовуються органами влади для здійснення їх функцій.

Комунікацію можна трактувати як механізм, що сприяє розвитку людських взаємин (Ч. Кулі), або як специфічний обмін інформацією, що включає передачу емоційного та раціонального змісту (А. Зверінцев, А. Панфілова). Вона також може бути визначена як обмін, що забезпечує кооперацію та взаємодопомогу, реалізуючи координацію дій складної природи (Т. Шібутані), або як інформаційний зв'язок між суб'єктом і об'єктом – людиною, твариною чи машиною (М. Каган) [21, с. 11].

Інформаційна діяльність у більш вузькому сенсі розглядається як складова функції контролю, яку здійснює парламент, а саме отримання ним необхідної інформації для подолання труднощів, що виникають при взаємодії з виконавчою владою. Введення концепції «службова таємниця» відображає практику використання спеціального захисту для державної інформації.

Згідно з нормативними актами та дослідженням Н. Ларіної, інформаційна діяльність парламенту має на меті вирішення кількох ключових завдань. Серед них – надання депутатам необхідної інформації для ознайомлення та прийняття рішень, а також створення каналів для отримання об'єктивних відомостей про державні та суспільні інтереси, що сприяють правильному визначенню проблем. Виконання інших функцій ВРУ, зокрема законодавчої, відбувається через політичну комунікацію, що можливе тільки завдяки належному інформаційно-комунікаційному забезпеченню.

До затвердження Комунікаційної стратегії на п'ять років діяльність парламенту в інформаційно-комунікаційній сфері була зосереджена на таких завданнях: формулювання основних принципів державної інформаційної

політики, законотворчість у сфері інформації, інформаційне забезпечення законодавчого процесу, вивчення міжнародного досвіду, навчання депутатів, поширення інформації про діяльність ВРУ та обробка звернень громадян.

Реалізацію інформаційно-комунікаційної функції парламенту можна простежити в таких документах, як Закон України «Про Загальнодержавну програму «Електронна Україна» на 2005-2012 роки»; Довгострокова програма «Електронна Україна» (2002); Програма інформатизації законотворчого процесу на 2010–2015 роки та інші.

З прийняттям Програми інформатизації законотворчого процесу у 2010–2015 рр., затвердженої постановою ВРУ, було сприяно прозорості роботи парламенту та реалізації прав громадян в інформаційній сфері. Цей документ сформулював основи низки нормативно-правових актів, розроблених з урахуванням сучасних вимог і міжнародних тенденцій. Також можна зазначити, що він став основою для таких законів, як «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про Національну програму інформатизації» та інших, що визначають принципи створення і захисту інформаційних ресурсів [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Під час реформування української держави після Революції Гідності 2013-2014 років питання відкритості та підзвітності ВРУ набули особливої важливості. Великим стимулом і джерелом можливостей для реалізації інформаційних кампаній ВРУ є значний суспільний інтерес до політичних питань. Після періоду стагнації та пожвавлення політичного життя постійна увага до діяльності ВРУ з боку української та міжнародної спільноти стала очевидною.

У 2013 році Фонд Східна Європа разом із USAID створили проєкт під назвою «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво». Головна мета цього проєкту – сприяння формуванню прозорого, відповідального та демократичного парламенту. Електронна версія цієї програми доступна на сайті «РАДА» – www.radaprogram.org.

Виходячи з цього, виникла необхідність посилення інституційної спроможності ВРУ для повноцінного та об'єктивного інформування населення про діяльність народних депутатів у контексті впровадження демократичних реформ та зміцнення позитивного іміджу парламенту.

Отже, ухвалення Комунікаційної стратегії ВРУ на 2017-2021 роки є важливим кроком для підвищення рівня довіри та поваги до парламенту серед громадян України, організацій громадянського суспільства, медіа та міжнародних партнерів. Стратегія передбачає розв'язання таких завдань:

- покращення іміджу парламенту через створення єдиного комунікаційного центру, затвердження етичного кодексу та розробку правил брендування ВРУ;

- підвищення обізнаності громадян про діяльність парламенту;

- пабезпечення активної участі громадян у процесі ухвалення рішень та забезпечення зворотного зв'язку;

- поліпшення співпраці з державними, незалежними та міжнародними медіа;

- посилення присутності парламенту на міжнародній арені;

- оптимізація комунікацій та обміну інформацією всередині самого парламенту [50].

Для успішної реалізації Стратегії були необхідні значні зміни в організації інформаційного процесу, зокрема в структурі обміну даними, застосуванні новітніх технологій та методів поширення інформації, модернізації технічних засобів, багаторівневому навчанні співробітників і наданні консультацій з комунікаційних питань. Важливим моментом стало налагодження ефективної взаємодії між підрозділами Апарату ВРУ, систематична роз'яснювальна робота з народними депутатами щодо їх комунікацій від імені парламенту, а також внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють діяльність Апарату ВРУ.

Отже, впровадження Комунікаційної стратегії на 2017-2021 роки дозволило значно підвищити ефективність, прозорість та доступність роботи

парламенту, а також забезпечити більшу звітність законодавчої влади. Введення концепції «електронного парламенту» забезпечило повну автоматизацію законотворчого процесу та ефективну взаємодію ВРУ з іншими органами влади, а також фізичними та юридичними особами. Це стало можливим завдяки використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які гарантують високий рівень доступу до інформаційних ресурсів парламенту.

Завдяки цим заходам забезпечується належне виконання конституційних повноважень ВРУ, підвищується рівень відкритості та прозорості діяльності парламенту, утверджуються права громадян у соціальній сфері, а також гарантується ефективне функціонування парламенту з урахуванням загального доступу до інформації для всіх громадян, незалежно від їх ресурсів чи можливостей. Важливими результатами є також удосконалення механізмів звітності перед виборцями, налагодження діалогу між парламентом та громадянами, забезпечення безпеки та конфіденційності інформації, а також активна участь України в глобальному інформаційному суспільстві.

Водночас, забезпечення відкритості парламенту дозволяє громадянам мати доступ до інформації про його роботу. Попри важливість питань безпеки, більшість демократичних країн знаходять способи збалансувати відкритість із захистом внутрішньої інформації, що дозволяє їм функціонувати як інститути громадянського суспільства, що відображають інтереси всієї нації, а не лише окремих груп. Інформаційна діяльність парламенту полягає у визначенні його як основного комунікатора ключових елементів інформаційного суспільства. Сучасне українське інформаційне законодавство характеризується великою кількістю нормативно-правових актів, кількість яких, за оцінками експертів, перевищує дві тисячі [29; 44].

На нашу думку, недосконалість законодавства щодо інформації обумовлена складною структурою суб'єктів законодавчої ініціативи та недостатньою якістю інформаційно-професійного супроводу законопроектів. Відсутність ефективного механізму узгодження ключових понять під час

кодифікації законодавчих актів, що приймаються парламентом різних каденцій, також є однією з причин цієї проблеми.

Рішення цих проблем у контексті інформаційної діяльності парламенту полягає в виявленні джерел цих недоліків та в їх усуненні через удосконалення процесу планування та реалізації законодавчої функції ВРУ. Водночас розуміння законотворчого процесу як механізму створення відповідних умов для подальшого розвитку парламентської діяльності ставить на порядок денний важливість чіткого комунікаційного структурування парламенту, що детально прописано в Регламенті ВРУ.

Суть парламентських комунікацій безпосередньо залежить від особливостей суб'єктів, які передають і використовують інформацію. Тематика комунікацій народних депутатів розподіляється відповідно до напрямів інформаційних зв'язків: це і парламент в цілому, і депутатські фракції, політичні групи, комітети та комісії, окремі депутати, тобто всі учасники політичних комунікацій. Окрім цього, важливу роль відіграє громадськість, політичні партії, інститути самоорганізації населення та окремі громадяни.

Комунікаційні ресурси цих суб'єктів варіюються в залежності від етапів організації роботи парламенту, зокрема:

- на етапі «поширення інформації у виборчому процесі», що є невід'ємною частиною виборів до ВРУ, коли формується думка про необхідність підтримки певної політичної сили чи кандидата в депутати;

- під час «структурування парламенту», що включає формування складу комітетів, визначення їх профілю, формування коаліцій, вибори керівництва парламенту, встановлення відносин між більшістю та опозицією;

- на етапі «забезпечення комунікаційних мереж політичною юридичною інформацією», що включає створення, поширення та трактування законодавчих ініціатив у контексті причинно-наслідкових зв'язків, де мотив нормотворчих ініціатив стає відображенням суспільних потреб і повертається до парламенту через оцінки громадської думки [47].

Проблеми зростання обсягу інформації в роботі парламенту підкреслюють важливість інформаційно-комунікаційних можливостей ВРУ для виконання повноважень її підрозділами, зокрема депутатськими фракціями. Формування кількості фракцій за змішаною системою обмежує можливості комунікації між органами парламенту. Однак практика створення різних депутатських об'єднань дозволяє їм спільно обговорювати законопроекти та інші питання, що стосуються їх діяльності. Депутати відкривають нові канали комунікації, завдяки створенню об'єднань, що підвищує ефективність їхньої комунікативної діяльності.

Здатність парламенту до ефективної інформаційної роботи не обмежується лише цими аспектами, а охоплює й інші напрямки, пов'язані з виконанням його конституційних функцій. Одним із пріоритетних напрямків є реалізація публічних форм комунікації в сесійній залі.

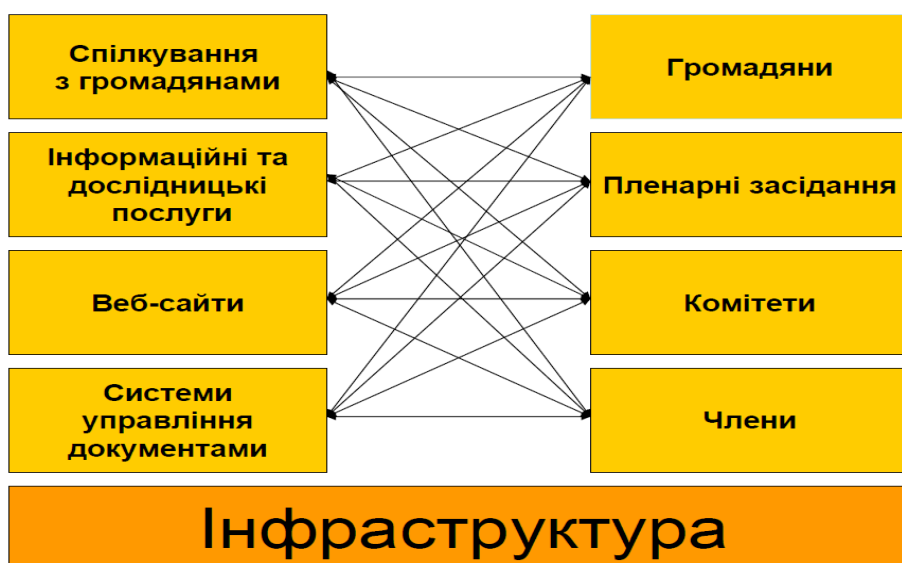

Рис. 1. Інфраструктура парламентської комунікації [53]

На відміну від пленарних засідань, де комунікація між парламентарями здійснюється в межах офіційних зборів, парламентські слухання є ще однією формою взаємодії. У процесі слухань залучаються різні групи громадян, а для висвітлення та коментування цих подій активно використовуються засоби

масової інформації. Такий підхід дозволяє усунути комунікаційний бар'єр між слуханнями в комітетах та слуханнями в парламенті.

Основною метою слухань є збір комплексної інформації з обговорюваних питань, їх детальне вивчення та аналіз, а також залучення громадськості до формулювання державної політики та розвитку демократичних принципів. Інформаційний аспект слухань допомагає підвищити ефективність парламентського контролю, знизити навантаження на сам парламент, дозволяючи зосередитись на законодавчих питаннях, а також прискорити процес підготовки та проведення слухань. Однак, експерти Програми сприяння ВРУ висловлюють сумніви щодо повного виконання цих заходів та цивілізованого вирішення конфліктних ситуацій, які можуть виникнути під час обговорень у великих аудиторіях. Крім того, існують різні підходи до трактування ролі інформаційної діяльності парламенту на етапі підготовки та ухвалення рішень депутатами.

Аналіз різних типів інформації, що проходить через людський фактор, має важливе значення в комунікаційній системі. Цей процес включає етапи обліку, аналізу, планування та прогнозування, що забезпечує ефективне опрацювання інформації.

Рис. 2. Основні етапи опрацювання потоків інформації [32]

Обробка основних потоків юридичної інформації є завданням аналітичних підрозділів парламенту та відповідних науково-дослідних організацій, однак остаточне рішення в процесі законодавчої діяльності залишається за депутатами.

Функції інформаційно-комунікаційної діяльності парламенту України регулюються різними нормативними актами, зокрема:

- згідно з Конституцією України, закони повинні бути оприлюднені для того, щоб набрати чинності;

- відповідно до Закону України «Про статус народного депутата України», депутати зобов'язані підтримувати зв'язок із виборцями та інформувати їх про свою діяльність як на особистих зустрічах, так і через засоби масової інформації; вони мають право на депутатські запити та

звернення, а також на отримання та надання інформації від органів публічної влади;

- згідно з Регламентом ВРУ, принципи відкритості та гласності роботи парламенту вимагають допуску медіа на засідання, трансляції на телебаченні та радіо, публікацій стенограм засідань та рішень у «Відомостях Верховної Ради України», газеті «Голос України» та інших офіційних виданнях, а також розміщення матеріалів на офіційному вебсайті парламенту. В окремих випадках можуть проводитись закриті засідання.

Публікація нормативно-правових актів здійснюється через видання, такі як «Офіційний вісник України», «Відомості Верховної Ради України» та «Урядовий кур'єр». Однак, згідно з статті 134 Регламенту ВРУ, офіційними джерелами публікацій є лише «Відомості Верховної Ради України» та газета «Голос України».

Також, представницька функція парламенту є однією з основних складових його діяльності, що передбачає численні форми комунікації депутатів з виборцями. Це є важливою частиною виконання депутатських повноважень. Згідно зі статтею 24 Закону України «Про статус народного депутата України», депутати повинні підтримувати постійний зв'язок із виборцями, вивчати громадську думку та потреби населення, а також інформувати виборців про свою діяльність через медіа та періодичні зустрічі з виборцями, не рідше двох разів на рік [99].

Виборці проявляють значний інтерес до діяльності народних депутатів між виборами, активно слідкуючи за їхньою роботою.

Основними джерелами інформації про діяльність парламенту є телевізійні новини (85%) та ток-шоу (44%), де основними фігурами, що висвітлюють роботу ВРУ, є популярні депутати з різних політичних фракцій. Однак у своїх виступах в медіа народні обранці рідко орієнтуються на інтереси парламенту як інституції. Внаслідок цього комунікація депутатів з громадськістю часто призводить до політичних маніпуляцій, що підсилює відчуття розгубленості та недовіри серед громадян до парламентських процесів.

При цьому, 28 % респондентів користуються офіційними джерелами ВРУ, такими як канал «Рада» (21 %), сторінка парламенту у Facebook (6 %), газета «Голос України» (5 %), вебсайт ВРУ (4 %) та Twitter (3 %). Проте між цими офіційними каналами комунікації не існує належної координації, що призводить до плутанини в інформуванні громадськості.

Недосконала комунікація шкодить іміджу ВРУ як державної установи як серед громадян України, так і на міжнародній арені. У мирний час також з'явилися нові способи і форми взаємодії між владою, депутатами та громадою. Це включає можливість ініціювати важливі рішення за участю громадян, зокрема через доступ до публічної інформації, громадські ініціативи, збори, експертизи та слухання.

Новими формами комунікації між народними депутатами та місцевою владою є різноманітні заходи, які покликані покращити співпрацю та залучити громаду до розвитку регіону, включаючи форуми, круглі столи та тренінги для вирішення проблем округу, а також для залучення коштів на місцеві ініціативи та ефективної бюджетної децентралізації.

Незважаючи на позитивні тенденції в розвитку інформаційно-комунікаційних функцій парламенту, існують і певні недоліки. Проблемою залишається необхідність підвищення якості законодавчого регулювання суспільних відносин. Вітчизняна правова політика в інформаційній сфері демонструє певну несистемність, а чимало законів ухвалюються для вирішення ситуативних завдань або задоволення вузьких інтересів, що негативно впливає на реалізацію соціальних проєктів та викликає конфлікти між парламентаріями і виборцями.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПАРЛАМЕНТУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан реалізації парламентом України конституційних повноважень засобами комунікації

Дослідження структурних характеристик парламенту на основі порівняльного аналізу його повноважень в контексті європейської парламентської практики актуалізує питання комунікаційного забезпечення його функціонування. При розгляді основних функцій парламенту, таких як законодавча, контрольна, установча та фінансова (бюджетна), постає потреба уточнити їх сутність, яка не завжди прямо впливає з повноважень парламенту, але реалізується внаслідок політичних обставин. Однією з таких функцій є судова, що зокрема стосується відповідальності посадових осіб через імпичмент або відповідальності депутатів та інших осіб за злочини проти парламенту.

Аналіз механізмів реалізації парламентських функцій через політичну комунікацію вказує на необхідність структуризації інформаційно-комунікаційної функції парламенту в його діяльності. Всі комунікаційні ресурси ВРУ спрямовані на реалізацію цієї функції, що є важливою складовою публічної політики. Пошук оптимальних способів інформування громадськості про діяльність парламенту є невід'ємною частиною процесу створення іміджу депутатів. Комунікаційні ресурси парламенту є важливим об'єктом наукового аналізу, оскільки ефективність виконання конституційних повноважень парламентом можлива лише через належну організацію комунікаційних мереж, що забезпечують взаємодію політичних інститутів і зв'язок елементів політичної системи.

Концепція «інформаційно-комунікаційної функції парламенту» як самостійної категорії діяльності парламенту є важливим об'єктом досліджень теоретиків і практиків парламентаризму. Ця функція розглядається в двох аспектах: вузькому та широкому. У вузькому сенсі вона є складовою контрольної функції парламенту. Так, Ю. Барабаш досліджує шляхи отримання інформації парламентом, зокрема у випадках, коли виконавча влада намагається обмежити доступ до інформації, застосовуючи механізми, подібні до американських «привілеїв виконавчої влади», які надають певний захист урядовій інформації [124].

На нашу думку, конкретизація інформаційно-комунікаційної функції парламенту, що зводиться до двох основних завдань, зокрема: перше – надання депутатам необхідної інформації для прийняття рішень; друге – організація каналів отримання об'єктивної інформації стосовно державних і суспільних інтересів, виводить цю функцію за межі суто парламентського контролю. Це стає очевидним, якщо звернути увагу на процедури здійснення інших функцій парламенту, зокрема законодавчої, яка також здійснюється через канали політичної комунікації, так само, як і інші функції, що залежать від інформаційного забезпечення. Тому, на нашу думку, інформаційно-комунікаційну функцію доцільно розглядати у більш широкому контексті.

Цю точку зору підтримує О. Майданник, яка вважає, що «інформаційно-комунікаційна функція парламенту включає не лише інформаційне забезпечення його роботи, а й поширення відомостей про його діяльність безпосередньо або через спеціалізовані інформаційні служби та системи». Отже, інформаційно-комунікаційна функція парламенту України має багатогранний характер.

Важливість цього підходу також підкреслює В. Погорілко, зазначаючи, що серед напрямів реалізації інформаційної функції парламенту слід виокремити: визначення основних принципів державної інформаційної політики через законодавчу діяльність у сфері інформації; інформаційне забезпечення законопроектної роботи; вивчення міжнародного досвіду

діяльності парламентів і організація навчання депутатів; поширення відомостей про діяльність парламенту; розгляд звернень громадян до ВРУ; забезпечення функціонування парламентської бібліотеки, видавництва, науково-дослідних і експертних структур, медіа, архівів та інших інформаційних служб.

Ці питання, звичайно, не вичерпують всього спектра інформаційно-комунікаційної функції парламенту, але конкретизують її в контексті реалізації його повноважень. З огляду на природну динаміку політичних і правових процесів, що постійно впливають на канали політичної комунікації, стає зрозуміло, що особливу важливість у структуризації інформаційної функції парламенту має правове інформування, зокрема через процес законотворення, що сприяє зміцненню принципів інформаційного суспільства.

Не можна недооцінювати важливість ролі парламенту у створенні основ для розвитку України на шляху до інформаційного суспільства. Огляд національного законодавства свідчить про те, що в Україні вже сформовано певну систему інформаційного права. Прийняття Закону України «Про затвердження Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» відкриває нові можливості для підвищення ефективності цієї роботи. Законодавці вважають, що цей документ визначає основні завдання, межі та напрямки розвитку інформаційного суспільства, зокрема питання формування правових, політичних та економічних основ його прогресу, забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, надання послуг населенню, інтеграції України в глобальний інформаційний простір та забезпечення інформаційної безпеки.

Однак багато аспектів ще потребують удосконалення, зокрема якість нормативно-правового регулювання суспільних відносин. Більшість галузей інформаційного права потребують вдосконалення. У пошуках шляхів оцінки стану інформаційного права в Україні науковці часто використовують двоїстий підхід до оцінки парламентської практики в цій сфері. З одного боку, існують думки про певну хаотичність вітчизняної правової політики в інформаційній сфері, де багато законів ухвалюються для вирішення тактичних завдань без

урахування стратегічних орієнтирів. З іншого боку, є оцінки, що вказують на відповідність українського інформаційного законодавства європейським стандартам, за результатами аналізу, проведеного експертами ОБСЄ.

Визначаючи пріоритети для інформаційного законодавства, В. С. Журавський, М. К. Родіонов та І. Б. Жилияєв виділяють такі основні напрями: формування національних інформаційних ресурсів, підтримка вітчизняної програмної індустрії, розвиток електронного документообігу, надання статусу офіційного електронному документу, створення єдиної системи стандартів у галузі інформаційних технологій, залучення інвестицій у галузі з активним використанням інформаційних технологій, посилення інформаційної безпеки, захист державних інформаційних ресурсів і персональних даних.

З особливою увагою варто розглядати питання інформаційної безпеки, яке стає актуальним у контексті реалізації інформаційно-комунікаційної функції парламентом. Важливо уникати змішування понять «захист інформації» та «інформаційна безпека». У ряді робіт акцентується, що серед основних напрямів національної безпеки важливу роль відіграють не лише права особистості і суспільства в інформаційній сфері, а й захист державних інтересів, що є невід'ємною частиною національної інформаційної безпеки [2].

Існують різні підходи до розуміння поняття безпеки, і їх аналіз демонструє, що адаптація загальних концепцій до української реальності вказує на кілька важливих тенденцій у формуванні інформаційної безпеки. Серед них – нагальна необхідність парламенту України займатися питаннями інформатизації та впровадження елементів інформаційного суспільства. З цієї причини важливими інтересами в інформаційній сфері для України є:

для громадянина – «гарантування конституційних прав на доступ до інформації, її передачу, виробництво та поширення; захист права на приватність; захист від шкідливої інформації, що може вплинути на здоров'я; охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності»;

для суспільства – «створення інформаційного суспільства; моральне відновлення нації та збереження її духовних цінностей; протидія маніпуляціям масовою свідомістю»;

для держави – «захист інтересів громадян та суспільства; зміцнення правової держави; формування ефективної системи управління, що збалансує інтереси індивідуума, суспільства та держави; захист державних інформаційних ресурсів та єдиного інформаційного простору».

Однак, коли мова йде про виконання цих завдань через інформаційну функцію парламенту, виникають питання щодо ефективності вирішення проблем в межах повноважень єдиного законодавчого органу. Це пов'язано з традиційними труднощами поновлення, кодифікації та створення нових законодавчих актів у галузі інформаційного права. Відтак, завдяки суб'єктивному підходу до розуміння інформаційно-комунікаційної функції парламенту можна поступово вирішувати питання створення інформаційного суспільства як базової категорії та забезпечення інформаційної безпеки.

Основна роль парламенту в контексті інформаційно-комунікаційної функції полягає в тому, щоб стати основним комунікатором ключових аспектів інформаційного суспільства. Це має включати усвідомлення того, що українське інформаційне законодавство є надзвичайно розгалуженим, з більш ніж двома тисячами нормативно-правових актів, за оцінками експертів.

Водночас, проблема полягає в тому, що наявне інформаційне законодавство відзначається фрагментарністю, дублюванням та навіть суперечностями між різними нормативними актами. Така недосконалість може бути частково пояснена розпорошеністю повноважень між різними органами законодавчої ініціативи, а також відсутністю належної експертної підтримки при розробці законопроектів.

Також слід зазначити, що відсутній ефективний механізм узгодження ключових аспектів при кодифікації тематично споріднених законодавчих актів. У цьому контексті важливим є визнання подвійного характеру інформаційних відносин: з одного боку, це відносини, що безпосередньо стосуються

створення, обробки, поширення та збереження інформації, а з іншого – їх управлінського та юридичного регулювання [44-46].

В другому випадку це «відносини, що є похідними і супроводжують інші соціальні взаємодії. Тому недосконалість законодавчої бази щодо інформації негативно впливає на розвиток різних сфер людської діяльності. Це стосується, зокрема, і електронних послуг, коли за кошти платників податків створюється інформаційна база, і державні органи починають надавати інформаційні послуги за оплату, як, наприклад, Міністерство внутрішніх справ, Гідрометцентр, Держкомстат тощо».

Без сумніву, проблеми регулювання механізму використання державних інформаційних ресурсів не обмежуються лише законодавчим забезпеченням, яке, як зазначалося, може бути тлумачено учасниками комунікаційних процесів залежно від того, який нормативно-правовий акт буде застосовано, що може бути вигідним для окремих суб'єктів. З нашої точки зору, основною причиною нормативної розрізненості актів є їх складність, зокрема, поєднання захисту авторських прав на інформаційні продукти із вимогами комунікаційних мереж, інтерпретація понять «конфіденційна», «таємна», «службова» інформація в контексті захисту персональних даних та інших аспектів. Рішення цих проблем у рамках інформаційно-комунікаційної функції парламенту передбачає визначення напрямків її реалізації через планування та здійснення законодавчої функції ВРУ.

Проте розуміння процесу законотворення як механізму створення необхідних умов і безпосередньої функції ставить на перший план комунікативну організацію єдиного законодавчого органу. Цей процес детально прописано в Регламенті ВРУ. Визначення основних центрів виконання інформаційно-комунікаційної функції парламентом дозволяє розглядати принципи та умови формування депутатських фракцій, що є основою для створення головного комунікатора законодавчого органу. Зростаюча роль фракцій у політичній комунікації відображена в парламентській практиці. Як зазначають дослідники А. Ришелюк і М. Мельник, згідно з регламентом, обсяг

часу для пленарних засідань парламенту становить від 360 до 400 годин на рік. Проте зростання кількості проектів, що потребують розгляду, призводить до скорочення часу, який виділяється на кожен законопроект. Якщо врахувати, що не менше однієї третини пленарного часу займають організаційні та персональні питання, для розгляду кожного проекту в середньому залишається лише 10 хвилин. Чи можна за такий короткий час оцінити проект закону, що має вищу юридичну силу після ухвалення?

Однак через великий обсяг законопроектів, що потребують розгляду, ВРУ останнім часом вирішує ці питання, практично укладаючись в зазначений ліміт часу. В деяких випадках закони приймалися без ґрунтовного обговорення, навіть без їх повторного читання.

Таким чином, проблеми з ростом обсягу інформації в парламентській діяльності створюють нові можливості для комунікаційного обговорення питань, що стосуються виконання парламентом своїх повноважень. Зокрема, це стосується регулювання діяльності депутатських фракцій. Згідно з Регламентом ВРУ, мінімальна кількість депутатів для формування фракції повинна відповідати кількості мандатів, отриманих політичними партіями на виборах [41].

Упорядкування фракцій у парламенті відповідно до пропорційної виборчої системи лише частково обмежило комунікаційні можливості парламентських органів, оскільки практика створення різноманітних депутатських об'єднань зберігає можливість для внутрішніх обговорень законопроектів та інших парламентських питань. У зв'язку з зазначеними труднощами, що виникають через велике число питань, які виносяться на розгляд, та обмеженими можливостями публічного ефіру, народні депутати мають створювати нові канали комунікації, особливо через формування депутатських об'єднань та підвищення ефективності парламентських фракцій.

За словами Г. Кречмера, «фракції є невід'ємною частиною багатогранного комунікативного процесу. Вони є ключовими учасниками комунікативної демократії» [48]. Варто зазначити, що менше популярні

політичні партії, які не можуть самотійно подолати прохідний бар'єр, об'єднуються через партійні блоки, що іноді формують складні та претензійні парламентські комунікації.

Пріоритет інформаційно-комунікаційної функції парламенту виявляється через публічні форми парламентської комунікації в залі засідань. Водночас, на відміну від пленарних засідань, парламентські слухання надають менше матеріалізації для представлення роботи парламенту, а їх особливістю є залучення широкої громадськості до обговорення та висвітлення важливих питань.

Між парламентськими слуханнями у сесійній залі та слуханнями в комітетах ВРУ існує певний комунікативний бар'єр. Слухання в залі проводяться для розгляду питань, що стосуються державної політики та потребують законодавчого регулювання з участю представників органів влади, громадських організацій, наукових установ тощо. В той час як слухання в комітетах фокусуються на обговоренні проектів законодавчих актів та ефективності їх реалізації, з метою залучення широкої громадськості до політичних процесів.

Положення щодо проведення слухань у комітетах ВРУ передбачає їх поділ на законодавчі, інформаційні та слухання для призначення посадовців. Однак, якщо порівняти ці категорії, можна помітити, що інформаційний аспект домінує у слуханнях комітетів, попри певну умовність цієї класифікації. Важливість інформаційної складової підкреслюється тим, що слухання у комітетах дозволяють підвищити рівень професіоналізму парламентського контролю, оскільки комітети складаються з фахових експертів. Також це сприяє розвантаженню парламенту та прискоренню підготовки і проведення слухань. [67].

Указана думка підкріплюється посиленням на експертів Програми сприяння парламенту України, які висловлюють сумніви щодо ефективності проведення подібних заходів та вирішення конфліктів у процесі обговорення складних питань за участю великої кількості осіб. Це вказує на різні

інтерпретації інформаційно-комунікаційної функції парламенту, що існують на етапах підготовки рішень та їх ухвалення депутатами. Відповідь на це питання може бути знайдена в самому визначенні парламентських дискурсів. Зокрема, слухання в комітетах не мають законодавчого статусу парламентських слухань, що ставить під сумнів доцільність передачі їх організації та проведення виключно профільним комітетам.

Однак деякі фахівці не погоджуються з цією точкою зору, вказуючи на те, що, незважаючи на відсутність участі більшості депутатів у комітетах, слухання все ж мають велике значення для комунікації. Вони дозволяють залучити до обговорення важливі соціальні, економічні та політичні питання через медіа. Проблеми з інформуванням у рамках роботи комітетів полягають у недостатній трансляції, що є очевидною різницею порівняно з парламентськими слуханнями, які завдяки прямому ефіру національних каналів мають значно ширше охоплення. У цьому контексті можна звернути увагу на досвід США, де комітети проводять сотні слухань протягом однієї сесії.

Аналіз процесу формування тем для комітетів парламенту України свідчить про те, що поступове розширення вузьких проблем до загальних тем і їх інформативне збагачення в рамках обговорень з широкою участю громадськості сприяє їх подальшому вивченню на парламентських слуханнях. Як приклад, можна навести процес еволюції теми розвитку професійно-технічної освіти в Україні, яка пройшла шлях від вузької проблематики до загального обговорення на рівні парламентських слухань [128].

Завдяки ініціативам комітету, який організував тематичні слухання, вдалося провести докладні обговорення з приводу виконання законодавства, що стосується розвитку загальної середньої освіти в Україні [77].

Такі тематичні слухання стали ефективним інструментом для виконання інформаційно-комунікаційних функцій парламенту, зокрема для просування діяльності відповідних комітетів. Однак, варто зазначити, що суворе дотримання процедурних норм, які передбачають проведення парламентських

слухань зазвичай один раз на місяць у визначений для роботи депутатів час, може обмежити цей процес [68].

Наведені труднощі в розвитку комунікаційних мереж для забезпечення інформаційної функції парламенту через традиційні засоби, зокрема друковані видання та ефірний час, будуть вирішуватись завдяки організаційним зусиллям і фінансовим можливостям. Це підкреслює необхідність більш активного впровадження новітніх інформаційних технологій для ефективного виконання парламентом своїх функцій відповідно до Конституції. Хоча окремі автори звертають увагу на необхідність збалансованого використання Інтернету і традиційних ЗМІ, особливо під час виборчих кампаній [67], не можна не враховувати, що процеси політичної комунікації між парламентом і суспільством змінюють модель демократії, орієнтуючи її на інформаційне суспільство. Це суспільство відзначається фрагментацією інтересів, підвищенням індивідуальних цінностей і одночасним зростанням міжособистісної довіри, що призводить до соціалізації політичних інститутів демократії.

В результаті цього формується концепція віртуального суспільства, яке через Інтернет дозволяє учасникам відчувати соціальне партнерство. Це актуалізує питання щодо ролі інформаційних технологій у підвищенні ефективності роботи існуючої системи представницької демократії та розвитку потенціалу так званої «електронної демократії». Її основною метою є використання Інтернет-ресурсів для: забезпечення кращого доступу виборців та медіа до законотворчої діяльності; підвищення ефективності формування електоральної поведінки; забезпечення зворотного зв'язку між громадянами та їх представниками в органах влади.

Отже, вивчення і впровадження інноваційних форматів парламентських слухань, зокрема через тематичні обговорення, дозволяє підвищити ефективність інформаційно-комунікаційної функції парламенту. Ці слухання слугують важливим інструментом для реалізації просвітницької діяльності комітетів та забезпечення зворотного зв'язку з громадськістю. Водночас,

необхідність дотримання процедурних норм, які обмежують частоту проведення таких заходів, може вплинути на їхню регулярність.

Для ефективного виконання парламентом своїх конституційних функцій, особливо у сучасному політичному середовищі, важливо посилювати роль інформаційних технологій, зокрема через Інтернет. Це дозволить не лише покращити доступ громадян до законотворчої та правозастосовної діяльності, а й сприятиме розвитку «електронної демократії», яка підвищить ефективність політичної комунікації та зворотного зв'язку між виборцями та їх представниками. Водночас необхідно знаходити баланс між використанням новітніх технологій і традиційних медіа, зважаючи на їхній вплив на формування громадської думки.

Таким чином, інтеграція сучасних інформаційних технологій у парламентську діяльність є ключовим кроком до вдосконалення представницької демократії, створення більш інклюзивної і соціалізованої політичної системи, що враховує потреби та інтереси громадян.

Сучасний стан реалізації парламентом України конституційних повноважень засобами комунікації є важливим аспектом функціонування демократичного суспільства. ВРУ, як єдиний законодавчий орган, виконує конституційно визначені функції, серед яких прийняття законів, контроль за діяльністю виконавчої влади, визначення основ внутрішньої та зовнішньої політики. Засоби комунікації виступають ключовим інструментом, що дозволяє реалізувати ці повноваження в умовах сучасного інформаційного суспільства, забезпечуючи відкритість, прозорість та ефективність взаємодії з громадянами.

Однією з ключових особливостей сучасного стану реалізації парламентом конституційних повноважень є впровадження цифрових технологій у процес комунікації. ВРУ активно використовує офіційний вебсайт для інформування населення про хід законодавчого процесу, результати пленарних засідань, порядок денний та тексти прийнятих законів. Окрім того, трансляції засідань у режимі онлайн сприяють підвищенню рівня прозорості та відкритості роботи парламенту. Водночас існує необхідність вдосконалення цих інструментів,

зокрема шляхом інтеграції інтерактивних функцій, таких як можливість зворотного зв'язку, подання коментарів до законодавчих ініціатив та більш детального висвітлення діяльності парламентських комітетів.

Соціальні мережі також займають важливе місце у комунікаційній діяльності ВРУ. Завдяки платформам, таким як Facebook, Twitter та YouTube, забезпечується оперативне поширення інформації про прийняті закони, заяви голови ВРУ, виступи депутатів та інші ключові події. Це дозволяє охопити широку аудиторію, включно з молоддю, яка є активним користувачем цифрових каналів. Проте, ефективність використання соціальних мереж значною мірою залежить від змістовного наповнення, регулярності публікацій та інтерактивності взаємодії з підписниками.

У контексті реалізації контрольної функції засоби комунікації слугують ефективним механізмом звітування перед громадянами про діяльність уряду та виконавчих органів. Публікація аналітичних звітів, даних про розгляд депутатських запитів, результатів контрольних перевірок є важливими складовими підзвітності парламенту перед суспільством. У цьому аспекті ВРУ робить значні кроки, однак досі існує потреба у підвищенні оперативності та доступності таких даних, а також у більш активному залученні засобів масової інформації для їх поширення.

Важливо зазначити, що конституційні повноваження парламенту включають визначення основ внутрішньої та зовнішньої політики. Засоби комунікації використовуються для формування громадської думки та роз'яснення стратегічних рішень, таких як ухвалення бюджету, ратифікація міжнародних угод, визначення вектору розвитку держави. ВРУ співпрацює з національними та міжнародними медіа для поширення офіційної інформації, проте є необхідність у розширенні комунікаційної стратегії, спрямованої на інформування громадян про довгострокові наслідки прийнятих рішень.

Окремої уваги заслуговує робота парламентських комітетів, які здійснюють підготовку законодавчих ініціатив та контроль за виконанням прийнятих законів. Засоби комунікації дозволяють більш детально

висвітлювати їх діяльність, зокрема через публікацію протоколів засідань, інтерв'ю з головами комітетів, інформаційні кампанії щодо актуальних законопроектів. Це не лише підвищує прозорість роботи комітетів, але й залучає громадян до обговорення важливих питань.

Ще одним важливим аспектом є підвищення рівня правової освіти населення. ВРУ активно долучається до інформаційних кампаній, спрямованих на пояснення громадянам сутності конституційних реформ, змін у законодавстві та прав людини. Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця з громадськими організаціями, освітніми установами та міжнародними партнерами.

Попри досягнення, у реалізації інформаційно-комунікаційної функції парламенту залишаються певні виклики. Важливою проблемою є низький рівень інтерактивності існуючих платформ, недостатнє врахування регіональних особливостей та недостатня кількість інформації, доступної для осіб з особливими потребами. У цьому контексті необхідно враховувати найкращі практики інших держав, зокрема Європейського парламенту, де активно застосовуються багатомовні платформи, інструменти для участі громадян у законодавчому процесі та сучасні стандарти доступності.

Таким чином, сучасний стан реалізації ВРУ конституційних повноважень засобами комунікації можна охарактеризувати як такий, що перебуває на етапі активного розвитку та модернізації. Зусилля, спрямовані на вдосконалення цифрових платформ, підвищення прозорості, розвиток соціальних мереж та впровадження правопросвітніх ініціатив, закладають основу для побудови відкритого, підзвітного та ефективного парламенту, що відповідає вимогам сучасного демократичного суспільства.

2.2. Інформаційно-комунікаційні ресурси комітетів Верховної Ради України

З нашої точки зору, досвід роботи парламентів у різних країнах показує, що ефективне виконання парламентом своїх функцій можливе лише за умови належної організації роботи його комітетів, які забезпечують упорядкованість та системність парламентської діяльності.

Безсумнівно, діяльності парламентських комітетів присвячено великий обсяг наукових досліджень, зокрема в галузі публічного управління і конституційного права.

В останні роки значну увагу науковці приділяють питанням конституційно-правової природи, а також контрольним функціям парламентських комітетів і тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України, що знайшло відображення у працях таких українських дослідників, як О. Андрійко, О. Анохіна, Ю. Барабаша, В. Гошовської, Ю. Древалю, С. Ківалова, Л. Кривенко, О. Майданник, Н. Омельченка, М. Орзіха, З. Погорелової, О. Порубенського, М. Развадовської, С. Саса, В. Шаповала та інших.

Організація, повноваження та порядок діяльності комітетів ВРУ регулюються Конституцією України, Законом України «Про комітети Верховної Ради України», «Про статус народного депутата України», Регламентом ВРУ, постановами та іншими нормативними актами.

Згідно з Законом України «Про комітети Верховної Ради України», комітет ВРУ є органом, що формується з народних депутатів для здійснення роботи за окремими напрямками, підготовки та попереднього розгляду питань, що входять до компетенції парламенту, а також для виконання контрольних функцій [90].

Комітети є відповідальними перед ВРУ за свою діяльність та підзвітні їй. Вони представляють собою організаційно оформлені колективи народних депутатів, які виконують встановлені функції на основі делегованих

повноважень, не пов'язаних з владними функціями. Комітети мають організаційну відповідальність перед ВРУ, однак конкретні механізми юридичної відповідальності не визначені, що дозволяє стверджувати, що комітети не володіють владними повноваженнями і юридичною відповідальністю. Отже, їх неможливо віднести до державних органів.

Особливістю комітетів є те, що вони функціонують як органи ВРУ і є однією з форм, через яку народні депутати реалізують свої повноваження. Комітети створюються за функціональним або галузевим принципом. Функціональні комітети виконують одну або кілька загальних функцій, без прив'язки до конкретної галузі, тоді як галузеві комітети займаються питаннями певних секторів економіки або соціально-культурної сфери, наприклад, науки, транспорту або енергетики.

На сьогоднішній день в Україні діють 28 комітетів, що визначено постановою ВРУ. Комітети активно підтримують виконання функцій парламенту, зокрема в питаннях законодавчої діяльності, організації та контролю.

Під час виконання своїх функцій комітети взаємодіють з іншими державними органами, місцевими органами влади та організаціями, що зобов'язані сприяти їх роботі, реагуючи на запити та рекомендації комітетів відповідно до законодавства. Основна інформація для розгляду законопроектів та здійснення парламентського контролю за урядом зосереджена в комітетах.

Згідно з аналізом положень Закону України «Про комітети Верховної Ради України», основними напрямками роботи комітетів є розробка законопроектів, підготовка висновків щодо них, доопрацювання законопроектів після першого та наступних читань, розгляд національних програм розвитку та міжнародних договорів, а також планування законодавчої діяльності.

Особливо важливим є попереднє опрацювання законопроектів постійними комітетами, які мають право готувати тексти законопроектів до розгляду, вносити поправки та пропозиції, оцінювати проекти за участю

фахівців та громадськості, а також проводити слухання для обговорення проектів [43].

У процесі реалізації законодавчої функції комітет має право формувати робочі групи для підготовки проектів актів ВРУ, обговорюваних питань, а також проектів рішень, рекомендацій та висновків. До складу таких груп можуть входити члени комітету, інші народні депутати, науковці, представники навчальних закладів, автори законопроектів та інші експерти за їх згодою. Також можуть залучатися фахівці на контрактній основі, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування за погодженням з керівництвом відповідних органів. Комітет має право звертатися до державних органів, органів місцевої влади та наукових установ для надання пропозицій щодо законопроектів.

Таким чином, ефективний розгляд законопроектів у парламентських комітетах вимагає тісної взаємодії з представниками як державних органів, так і громадськості. Ця комунікація дозволяє парламенту здійснювати контроль за діяльністю уряду, а уряду – отримувати думки законодавців з актуальних питань.

Контрольна функція комітетів полягає в аналізі застосування законів у діяльності державних органів з питань, що належать до їх компетенції, участі в проведенні «Дня Уряду України», контролі за виконанням бюджету в межах їх сфери, організації парламентських слухань за дорученням ВРУ, підготовці запитів до Президента України від комітету, а також співпраці з Рахунковою палатою та Уповноваженим з прав людини. Крім того, комітети здійснюють консультації щодо призначення та звільнення керівників державних органів, створення чи ліквідації спеціальних органів та інші узгодження відповідно до законодавства [90].

Таким чином, для виконання контрольних функцій комітети ВРУ наділені значними правами і обов'язками, що дозволяє їм ефективно виконувати свої завдання. Однією з головних переваг комітетського контролю в парламентській системі є фахова спеціалізація комітетів, що дозволяє їм зосереджуватися на

конкретних аспектах урядової діяльності. В більшості країн з парламентським та змішаним типом управління структура комітетів часто відображає організацію урядових міністерств і відомств, що дає змогу комітетам працювати в межах конкретних сфер управління.

Однією з основних форм роботи комітетів ВРУ є слухання. Це спеціальні заходи, під час яких депутати отримують стислу та детальну інформацію від представників виконавчої влади та громадськості з конкретних питань. Законодавство України передбачає, що такі слухання можуть включати посадових осіб уряду, фахівців, журналістів та громадян для обміну думками і пропозиціями.

Слухання у комітетах відіграють важливу роль у зборі фактів та інформації, що дозволяє детально вивчати питання, що стосуються законодавчих ініціатив або існуючих законів. Під час слухань доповідачі з різних сфер надають свої експертні оцінки та відповідають на питання депутатів, що дозволяє не лише обговорювати законопроекти, а й оцінювати ефективність їх реалізації.

Ці слухання також служать ефективним механізмом обміну інформацією між парламентом і суспільством, що дозволяє підвищити прозорість законодавчого процесу та залучати громадськість до обговорення політики держави. За необхідності, слухання можуть проводитись спільно кількома комітетами, якщо розглянуті питання стосуються їх спільних компетенцій.

Основною метою таких слухань є обговорення важливих законодавчих ініціатив, оцінка ефективності чинних законів та забезпечення участі широких верств населення у формуванні політики держави та розвитку демократичного суспільства. Вони також дозволяють депутатам визначити, наскільки підтримують чи заперечують прийняття конкретних законів представники влади та громадськість, а також перевірити здатність урядових структур ефективно виконувати свої функції.

Зазвичай слухання організуються відкрито, з запрошенням представників громадськості та медіа. Після їх проведення комітет формулює

рекомендації, які обов'язково мають бути розглянуті державними органами, органами місцевого самоврядування, посадовими особами, громадськими об'єднаннями, а також підприємствами та організаціями. Однак, незважаючи на відсутність законодавчих обмежень, слухання у ВРУ все ще проводяться не регулярно, без залучення широкого кола фахівців і громадських організацій, а також без належної інформаційної підтримки.

Нерідко запрошені особи ігнорують участь у засіданнях комітетів, і така ситуація не має серйозних наслідків. В окремих випадках комітети відмовляються розглядати законопроекти, якщо відсутні ініціатори чи представники відповідних міністерств, що призводить до відхилення або нерозгляду певних законодавчих ініціатив.

Зміцнення ролі слухань в роботі комітетів і покращення досвіду їх організації сприятиме більш ефективному виконанню функцій ВРУ, таких як законодавча діяльність, представництво та контроль. Одним із важливих аспектів для забезпечення ефективності роботи парламенту є прозорість діяльності комітетів та впровадження чітко регламентованих механізмів контролю за дотриманням депутатами професійної дисципліни.

Сприятливим є те, що на законодавчому рівні врегульовано питання прозорості діяльності комітетів. Журналісти тепер можуть відвідувати засідання без спеціальних запрошень, а також здійснювати записи і транслювати засідання без попередньої згоди головуєчого, що раніше вимагалось. Засідання комітетів проводяться відкрито, за винятком випадків, коли комітет приймає рішення про закриті засідання. На відкритих засіданнях представники медіа та громадських організацій мають право здійснювати аудіо-та відеозаписи, а також транслювати засідання в прямому ефірі.

Водночас через вплив війни ситуація змінилася, і навіть трансляція засідань ВРУ стала більш обмеженою. Питання доступу до інформації про діяльність комітетів та народних депутатів регулюється спеціальним розпорядженням, яке визначає, яка інформація повинна бути оприлюднена на офіційному вебсайті ВРУ. Тепер на сайті публікуються розклади засідань,

протоколи, стенограми, аудіо- та відеозаписи засідань, а також протоколи і стенограми слухань.

Слід відзначити, що це розпорядження чітко визначає терміни публікації зазначеної інформації. Зокрема, в документі вказано, що протоколи, стенограми та аудіозаписи засідань комітетів мають бути оприлюднені протягом п'яти робочих днів після проведення засідання.

До прийняття цього розпорядження жоден нормативно-правовий акт, який регулює діяльність народних депутатів і парламентських комітетів, не визначав конкретний перелік інформації, що повинна публікуватися на їх вебсайтах. Тому рівень прозорості діяльності комітетів значно варіювався, і кожен комітет самостійно вирішував, яку інформацію оприлюднювати.

Однак, дослідження публікацій протоколів, стенограм та аудіозаписів показує, що не всі комітети дотримуються зазначених термінів. Хоча протоколи та стенограми публікуються на сайтах більшості комітетів, лише деякі з них оприлюднюють ці документи вчасно, а аудіозаписи засідань викладаються на сайтах лише частини комітетів.

Зокрема, протоколи публікуються на вебсайтах 27 комітетів, але вчасно лише на 10 з них. Стенограми доступні на сайтах 24 комітетів, з яких тільки два публікують їх в установлені терміни. Аудіозаписи викладаються на 12 сайтах, і тільки на восьми з них це відбувається вчасно.

Крім того, парламент стикається з проблемами дисципліни під час відвідування пленарних засідань, ігнорування голосувань окремими фракціями та необхідністю створення ефективної системи оцінки якості законопроектів і планування законодавчої діяльності.

Згідно зі статтю 24 Закону України «Про статус народного депутата», депутати зобов'язані бути присутніми та особисто брати участь у засіданнях ВРУ, її органах і комітетах, до складу яких вони обрані. У той же час на вебпорталі ВРУ вже впроваджено сервіс «Електронний протокол», що містить статистику голосувань депутатів, лідерів та антилідерів голосувань, стенограми пленарних засідань, а також аудіо- та відеоінформацію; публікуються

депутатські запити; здійснюється відео- та аудіотрансляція засідань всіх парламентських комітетів.

Загалом, є очевидним, що для підвищення ефективності роботи ВРУ необхідно змінити відповідні регламентні норми з урахуванням досвіду демократичних країн, що дозволить усунути перешкоди в роботі парламенту, визначити відповідальність депутатів за блокування діяльності вищого представницького органу та забезпечити їх активну участь у голосуваннях.

Підсумовуючи, можна сказати, що ефективність роботи парламенту значною мірою залежить від відкритості та прозорості його діяльності, зокрема через забезпечення доступу до інформації щодо роботи комітетів. Однак, незважаючи на наявність нормативних актів, таких як розпорядження про висвітлення діяльності комітетів ВРУ, на практиці існують проблеми з дотриманням термінів оприлюднення матеріалів, таких як протоколи, стенограми та аудіозаписи засідань. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення системи публікації інформації та контролю за її виконанням.

Водночас, важливим аспектом є забезпечення дисципліни серед народних депутатів, зокрема щодо їх присутності на засіданнях і участі в голосуванні. Введення електронних сервісів, таких як «Електронний протокол», допомагає забезпечити більшу прозорість і контроль за діяльністю депутатів, однак це лише частина загального процесу вдосконалення роботи ВРУ.

Отже, для покращення ефективності парламенту необхідно продовжувати працювати над вдосконаленням регламентних норм, з урахуванням міжнародного досвіду, а також забезпеченням належної дисципліни серед парламентаріїв і контролю за їх діяльністю.

Інформаційно-комунікаційні ресурси комітетів ВРУ відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості, підзвітності та залученості громадян до законотворчого процесу. Комітети, як постійно діючі органи парламенту, займаються підготовкою та попереднім розглядом законопроектів, контролем за діяльністю виконавчої влади у відповідних сферах та аналізом ефективності реалізації законів. У сучасних умовах, коли суспільство вимагає відкритості та

оперативності інформації, розвиток інформаційно-комунікаційних ресурсів комітетів стає важливим завданням.

Основним інформаційним ресурсом комітетів є офіційний вебпортал ВРУ, який містить окремі сторінки для кожного комітету. На цих сторінках розміщуються законопроекти, що перебувають на розгляді, протоколи засідань, рішення комітетів та інша актуальна інформація. Завдяки цьому громадяни мають змогу ознайомитися з роботою комітетів, переглянути хід розгляду законодавчих ініціатив та дізнатися про результати голосувань. Проте, незважаючи на наявність великого обсягу інформації, функціонал вебпорталу потребує вдосконалення, зокрема шляхом інтеграції зручних пошукових систем, автоматизованих сповіщень про зміни у статусі законопроектів та мультимедійного контенту.

Соціальні мережі стали важливим засобом комунікації комітетів з громадянами. Деякі комітети активно використовують платформи Facebook, Twitter та YouTube для інформування про свою діяльність, публікації пресрелізів, проведення онлайн-трансляцій засідань та спілкування з громадськістю. Такий підхід дозволяє досягти ширшої аудиторії, залучити молодь та забезпечити оперативність у поширенні інформації. Однак рівень активності в соціальних мережах залишається неоднорідним: деякі комітети використовують ці ресурси на високому рівні, тоді як інші – обмежуються мінімальними публікаціями.

Окремої уваги заслуговує діяльність комітетів у напрямі взаємодії з громадськістю. Проведення громадських слухань, консультацій та круглих столів дозволяє отримувати зворотний зв'язок від експертів, представників громадських організацій та звичайних громадян. Інформаційно-комунікаційні ресурси комітетів, зокрема їх сторінки на вебпорталі ВРУ, слугують платформою для анонсування таких заходів, публікації матеріалів та підсумкових документів. Водночас існує необхідність у розширенні інтерактивності таких заходів, зокрема шляхом використання онлайн-платформ для дистанційної участі громадян.

Важливою складовою інформаційно-комунікаційної діяльності комітетів є звітування про їхню роботу. На сьогодні кожен комітет зобов'язаний публікувати щорічні звіти, які містять інформацію про виконані завдання, розглянуті законопроекти та результати парламентського контролю. Однак рівень деталізації таких звітів є недостатнім для глибокого аналізу ефективності роботи комітетів. Впровадження стандартизованих форм звітності, які включають індикатори результативності, сприятиме кращому інформуванню громадян про діяльність парламентських органів.

Не менш важливим аспектом є комунікація комітетів з засобами масової інформації. Організація пресконференцій, надання коментарів депутатів та публікація аналітичних матеріалів дозволяє формувати позитивний імідж парламенту та підвищувати рівень обізнаності громадян. У цьому напрямі комітети ВРУ демонструють певні успіхи, однак рівень співпраці з медіа потребує подальшого вдосконалення, зокрема у частині оперативності надання інформації та роз'яснення складних законодавчих ініціатив.

Особливу увагу варто приділити впровадженню сучасних технологій у роботу комітетів. Використання електронних платформ для голосування, автоматизованих систем управління документами та аналітичних інструментів дозволяє значно підвищити ефективність роботи. Інформаційно-комунікаційні ресурси повинні бути інтегровані у загальну цифрову екосистему парламенту, що включає можливість зручного доступу до даних, аналізу статистики та взаємодії між комітетами.

Зважаючи на європейський курс України, важливим напрямом є адаптація найкращих практик Європейського парламенту. Зокрема, це стосується багатомовності інформаційних ресурсів, надання громадянам інструментів для участі у законотворчому процесі, а також забезпечення доступності інформації для осіб з інвалідністю. Такі ініціативи сприятимуть не лише підвищенню прозорості роботи комітетів, але й інтеграції України у загальноєвропейський політичний простір.

Таким чином, інформаційно-комунікаційні ресурси комітетів ВРУ перебувають на етапі активного розвитку. Незважаючи на досягнення, залишається низка викликів, пов'язаних з необхідністю вдосконалення цифрових платформ, підвищення інтерактивності та забезпечення доступності інформації. Успішна реалізація цих завдань сприятиме підвищенню довіри громадян до парламенту, залученню їх до законотворчого процесу та зміцненню демократичних інститутів держави.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

3.1. Досвід зарубіжних парламентів із запровадження інформаційно-комунікаційної функції та шляхи адаптації в Україні

З нашої точки зору, досвід зарубіжних країн має значний вплив на розвиток кожної держави, зокрема в аспектах організації та функціонування парламентських інститутів. Кожна країна прагне адаптуватися до вимог часу, враховуючи успішні практики розвинутих держав, при цьому враховуючи свої особливості та культурні особливості.

Аналіз роботи парламентів інших країн, зокрема їх функцій, місця в системі державної влади, взаємодії з іншими органами влади та ролі комітетів, може бути корисним для вдосконалення інформаційно-комунікаційних процесів в українському парламенті.

Множина дослідників, таких як В. Маклаков, Н. Пильгун, І. Василенко, Є. Черняк, Н. Коркунов, В. Авер'янов та інші, займаються вивченням політико-правових аспектів інформаційно-комунікаційного забезпечення парламентської діяльності в Україні.

При вивченні законодавчих процесів за кордоном слід звернути увагу на те, що основними функціями парламентів у цих країнах є повноваження в сфері законодавства, причому як представники законодавчої, так і виконавчої влади мають значні повноваження в цій сфері, часто з спільними компетенціями.

Право на законодавчу ініціативу в країнах ЄС закріплене за урядом та членами парламенту. Наприклад, в більшості європейських країн уряд як колегіальний орган має право вносити законопроекти на розгляд парламенту (Австрія, Болгарія, Греція, Іспанія, Італія, Німеччина, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Чехія). В окремих країнах, таких як Франція та Болгарія,

законопроекти можуть вносити індивідуальні члени уряду, зокрема прем'єр-міністр або інші урядові посадовці.

Надання уряду, як вищому органу виконавчої влади, права на законодавчу ініціативу є надзвичайно важливим, оскільки він, завдяки своєму статусу та ролі в державному управлінні, має найбільшу кількість інформації про різноманітні процеси як усередині країни, так і за її межами. Завдяки цьому уряд має можливість ефективно виявляти ті сфери суспільного життя, які потребують законодавчого врегулювання або змін до існуючих норм, а також володіє ресурсами для підготовки законодавчих ініціатив.

Водночас, при здійсненні парламентом законодавчих повноважень важливу роль відіграє інформаційно-комунікаційна складова цього процесу.

Ще одним важливим аспектом взаємодії між законодавчою та виконавчою владою в зарубіжних країнах є прийняття державного бюджету. Зазвичай уряд має ексклюзивне право вносити на розгляд парламенту проект державного бюджету та будь-які зміни до нього (це практикується в Болгарії, Естонії, Іспанії, Німеччині, Португалії, Франції, Чехії та інших країнах). У більшості держав уряд має основну роль у розробці бюджету, тоді як парламент затверджує його у формі спеціального закону.

Наприклад, у Франції чітко визначені терміни бюджетних процедур, і їх недотримання вважається надзвичайною ситуацією, для вирішення якої виділяється лише кілька днів. Якщо парламент не затвердить бюджет у відведений час, уряд набуває права на його прийняття. У Німеччині проект бюджету готується Міністерством фінансів, після чого передається федеральному урядові. Після затвердження урядом проект бюджету направляється до двох палат парламенту – Бундесрату та Бундестагу. Бюджет та його виконання обговорюються в медіа, що забезпечує додаткову прозорість цього процесу.

Інформаційно-комунікаційна функція також важлива під час формування уряду та судової влади парламентом. У країнах з парламентською та змішаною формами правління існують два основні способи формування уряду: парламент

формує уряд з партії більшості або коаліції (наприклад, у Великій Британії), або ж глава держави призначає прем'єр-міністра за згодою парламенту та на його пропозицію (Італія, Франція, Греція). У президентських республіках, як у США, парламент не бере участі у формуванні уряду або має обмежену роль у цьому процесі.

Парламент має великі повноваження в сфері контролю, звітності та притягнення до відповідальності, проте ці повноваження застосовуються, як правило, у виняткових випадках. Процедура вираження недовіри урядові в різних країнах має свої особливості. У Великій Британії пропозицію про вотум недовіри вносить опозиція, і якщо парламент її підтримує, уряд змушений піти у відставку або запропонувати королеві розпустити парламент. В уряді є можливість ініціювати питання довіри до себе.

В Італії кожна палата повинна прийняти резолюцію про довіру чи недовіру урядові після поіменного голосування. Для винесення резолюції про недовіру необхідно підписати її не менше ніж десятьма відсотками депутатів. Резолюція розглядається через три дні після її подачі.

У Франції рішення про недовіру уряду може ініціювати лише нижня палата парламенту, і голосування може відбутися тільки через два дні після винесення резолюції. В Німеччині Бундестаг може через вотум недовіри усунути канцлера, що автоматично тягне відставку уряду. Однак для цього парламент має обрати нового канцлера і звернутися до президента з відповідним проханням.

Процедура імпічменту застосовується до голови держави у разі вчинення ним державного злочину. Вона має різні варіанти в різних країнах. У Великій Британії процес імпічменту проходить в парламенті: палата громад формулює обвинувачення, а палата лордів приймає остаточне рішення. В США після рішення сенату про імпічмент президента його можуть притягнути до кримінальної відповідальності через суд. У Франції обвинувачення президента або членів уряду виносяться обома палатами, а справу розглядає Верховний

суд. В Австрії, Італії та Німеччині звинувачення вносить парламент, а рішення приймає Конституційний суд.

Таким чином, у зарубіжних країнах взаємодія між парламентом і судовою владою включає виконання парламентом судових функцій та участь у формуванні судової влади. Ефективність виконання парламентських повноважень значною мірою залежить від отримання інформації від уряду, яка використовується для розробки, зміни та удосконалення законів, а також для контролю за виконанням законодавчих актів. Формами поточного контролю парламенту є депутатські запити та запитання, а також процедура інтерпеляції, яка є поширеною у парламентській практиці європейських країн і має особливий зміст і наслідки.

Однією з процедур, що дозволяє притягнути уряд до відповідальності, є інтерпеляція. Це офіційний письмовий запит, поданий одним або кількома депутатами до міністра або голови уряду, з вимогою пояснити свою позицію щодо важливого суспільного чи політичного питання. Інтерпеляція відрізняється від звичайного запиту, зокрема процедурою подачі та юридичними наслідками.

Інтерпеляція подається на пленарному засіданні парламенту, для чого необхідно зібрати певну кількість підписів, а також виконати вимоги щодо термінів її подачі та обговорення. Текст інтерпеляції надсилається депутатам та уряду заздалегідь. Після її подачі уряд чи міністр повинні дати відповідь, після чого відбувається обговорення та голосування. Якщо відповідь буде визнана незадовільною, парламент може висловити недовіру або осуд, що може призвести до відставки міністра чи уряду.

У країнах ЄС застосовуються різноманітні форми депутатських запитів, за винятком депутатських звернень, які звичайно мають вигляд письмових запитів до уряду або його представників.

Взаємодія уряду та парламенту є основою функціонування демократичної держави, зокрема важливу роль у цьому процесі відіграє контроль за діяльністю уряду, який здійснюється парламентськими комітетами або комісіями. Поняття

«комітет» або «комісія» визначається залежно від національної термінології, причому основна різниця полягає в тому, що комітети є постійно діючими органами, а комісії можуть бути як постійними, так і тимчасовими.

З теоретичної точки зору, роль комітетів полягає в підготовці питань для розгляду на пленарних засіданнях парламенту. На практиці ж комісії часто самостійно приймають рішення з багатьох питань, і парламенти здебільшого автоматично затверджують їхні пропозиції. Діяльність комітетів дозволяє ефективно та професійно вирішувати парламентські справи. Хоча комітети традиційно пов'язуються з законодавчою функцією, вони також здійснюють контроль за урядом, і ця роль стає все більш важливою.

Кількість комісій у парламентах різних країн варіюється, наприклад, у Франції їх всього шість, а в Німеччині – двадцять два. Варто також зазначити, що в деяких країнах існує законодавче закріплення постійних парламентських комітетів за опозицією.

Комітети є важливими в процесі нагляду за урядом. Серед ключових індикаторів їхньої ролі в контролі можна виділити три основні моменти. По-перше, міністри зобов'язані бути підконтрольними комітетам, як у Бельгії, Данії, Франції, Німеччині, Люксембурзі, Португалії, Іспанії та Швеції. По-друге, міністри повинні відповідати на запити будь-яких комітетів з будь-яких питань, як це відбувається в Данії, Люксембурзі, Португалії та Швеції.

У порівнянні з іншими країнами, такими як Бельгія, Франція, Німеччина та Іспанія, де міністрів не можна примусити надати відповідь на вимогу комітетів, вони зазвичай відповідають на ці запити, хоча їхні відповіді можуть бути не завжди чіткими або поверховими [119].

Третім важливим аспектом є можливість парламентських комітетів ознайомлюватися з протоколами уряду, що практикується в Швеції. Така можливість підвищує авторитет і вплив парламентських комітетів. Хоча протоколи уряду не завжди містять детальну інформацію, вони все ж можуть слугувати основою для критики рішень та дій виконавчої влади.

Виходячи з цих критеріїв, можна виділити чотири типи систем парламентських комітетів у контексті їх контролю за урядом:

- «найсильніші в Данії, Люксембурзі, Португалії та Швеції»;
- «зі середнім рівнем впливу комітетів (Бельгія, Франція, Німеччина, Іспанія)»;
- «з низьким рівнем підконтрольності уряду (Італія, Велика Британія)»;
- «система, де уряд не підлягає контролю з боку парламентських комітетів, які в основному займаються розробкою законодавства (Австрія та Нідерланди)».

Очевидно, що на ефективність виконання наглядових функцій комітетів впливає ряд факторів. Одним із ключових є кваліфікаційний рівень членів комітетів та лідерство. Якщо одна з парламентських груп домінує в більшості, вона може впливати на більшість у кожному комітеті, що обмежує можливості комітету здійснювати контроль за урядом.

Саме участь представників опозиції в комітетах забезпечує більшу об'єктивність та незалежність контролю, що підвищує ефективність цього процесу.

Що стосується функціонування постійних комітетів в країнах ЄС, то в Німеччині відомчі комітети є головним інструментом парламентського нагляду, маючи право рекомендувати міністрам вжиття необхідних заходів. У Великій Британії спеціалізовані комітети зосереджуються на конкретних міністерствах і виконують важливу роль у контролі за урядом. Завдяки високій спеціалізації ці комітети мають змогу проводити експертизу міністерств, вимагати присутності урядових осіб і надання документів для аналізу політики уряду. Хоча вони не можуть примушувати представників уряду з'являтися на засіданнях, відмова міністрів співпрацювати може мати серйозні політичні наслідки для уряду в цілому [34].

У міжнародній практиці широко застосовують електронні петиції, які подаються за допомогою сучасних телекомунікаційних технологій, передбачають спеціальний порядок реагування з боку адресата та є ефективним

інструментом для організації постійного суспільного діалогу. Ця форма звернення є частиною електронної демократії та згадується в правових документах Ради Європи, зокрема в Рекомендаціях CM/Rec (2009)1 Комітету Міністрів Ради Європи від 18 лютого 2009 року.

Практика електронних петицій вперше була впроваджена у Великій Британії. Спочатку вони діяли на регіональному рівні, але з часом поширилися на всю країну. У 1999 році на сайті парламенту Шотландії з'явився портал E-Petitioner, який дозволяв громадянам подавати пропозиції депутатам через електронну форму. Першою петицією стала ініціатива Всесвітнього фонду дикої природи щодо створення національного парку на узбережжі. На загальнодержавному рівні електронні петиції з'явилися в 2006 році, коли уряд прем'єр-міністра Т. Блера запровадив спеціальну форму для подання петицій через урядовий портал. Петиції, що збирали більше 100 тисяч підписів, підлягали обов'язковому розгляду в парламенті. Однак, після певних результатів, система була припинена, хоча пізніше, в 2011 році, її відновили з більш чіткою організацією на новому сайті британського уряду.

У Німеччині, починаючи з 2005 року, Бундестаг публікує петиції, а після збору 50 тисяч підписів розглядає їх на засіданнях публічних комісій за участю авторів петицій. Підписати петицію може будь-яка повнолітня особа, а підписи можуть збиратися через платформу е-петицій Бундестагу. Петиція, що досягає необхідної кількості підписів, передається комітету з розгляду звернень Бундестагу, де ухвалюється рішення про відмову або організацію публічних слухань. За результатами слухань парламент може направити відповідне доручення уряду або створити законопроект.

У Великій Британії петиції розглядаються відповідними державними органами залежно від їхніх повноважень, а підписання здійснюється через урядовий сайт. Перед публікацією петиції на сайті здійснюється перевірка на відповідність вимогам, таким як відсутність образ, жартів чи комерційних пропозицій. Петиції, що набрали понад 100 тисяч підписів, публікують інформацію про статус розгляду. Однією з петицій, що привернула значну

увагу, була ініціатива щодо організації референдуму про вихід Великої Британії з ЄС. Незважаючи на те, що петиція збрала понад 300 тисяч підписів, парламент відхилив цю пропозицію [34].

Однією з найбільш успішних ініціатив стала е-петиція, що заперечувала запровадження платні на дорогах Великої Британії, яку підписали більше 1,8 мільйона осіб. Це змусило уряд відмовитися від такого кроку. Водночас, демократичні зміни в Центральній та Південно-Східній Європі призвели до створення спеціальних органів для розгляду парламентських петицій. На сьогодні низка країн, таких як Австрія, Болгарія, Німеччина, Литва, Люксембург, Португалія, Словаччина та Чехія, активно працюють над вдосконаленням петиційних систем на національному рівні.

В Україні процес запровадження електронних петицій розпочався в 2009 році, коли країна отримала рекомендації від Комітету Міністрів Ради Європи щодо електронної демократії. У документі піднімалося питання впровадження електронних петицій як важливого інструмента співпраці між владою та суспільством. У результаті цього, 28 жовтня 2015 року на сайті ВРУ був запущений сервіс «Електронні петиції», що став частиною зусиль щодо створення е-парламенту для забезпечення прозорості та відкритості роботи парламенту.

Користувачі порталу можуть ознайомитися з петиціями, підписати їх або створити нові. Для ініціаторів петицій важливо точно сформулювати текст звернення і розмістити його на офіційному сайті органу влади або на веб-ресурсі громадської організації, яка збирає підписи. Закон визначає конкретні вимоги до змісту петицій, які перевіряються адміністрацією порталу.

Петиції не можуть містити закликів до насильства, війни, расової ворожнечі або терористичних актів. Після надсилання петиції її має бути оприлюднено на сайті впродовж двох робочих днів, і цей день вважається початком збору підписів. Для того, щоб петиція потрапила на розгляд ВРУ, вона повинна зібрати не менше 25 тисяч підписів за три місяці з моменту публікації.

У разі, якщо петиція не збере необхідної кількості підписів, її розглядають як звичайне звернення громадян. Відповідно до кількості населення України, вимоги до підписантів петицій збігаються з нормами Німеччини, де необхідно зібрати 0,06 % від загальної кількості громадян [17].

Таким чином, цей показник в Україні відповідає міжнародним стандартам та практикам. Інформація про початок розгляду петиції, яка отримала необхідну кількість підписів, повинна бути опублікована на офіційному сайті ВРУ протягом трьох робочих днів після збору підписів. Якщо петиція надходить від громадської організації, термін публікації скорочується до двох робочих днів після її отримання.

Розгляд петиції розпочинається без зволікань, але не пізніше ніж через десять робочих днів після її публікації. У разі, якщо петиція передбачає обговорення на парламентських слуханнях чи громадських слуханнях на місцевому рівні, ініціатор петиції має можливість представити її під час цих слухань. У такому випадку термін розгляду може бути продовжений для організації слухань.

Результати розгляду петиції публікуються на офіційному сайті ВРУ, де також оголошується підтримка або відмова від підтримки петиції. У відповіді на петицію надається пояснення щодо розгляду піднятих у ній питань.

Якщо петиція містить важливі питання, за результатами її розгляду можуть бути розроблені законопроекти, які будуть подані до ВРУ для подальшого розгляду. Отже, загалом система подання та розгляду електронних петицій в Україні відповідає міжнародним вимогам.

Отже, система електронних петицій в Україні була впроваджена з урахуванням міжнародних практик і стандартів, що дозволяє громадянам активно брати участь у процесах прийняття рішень на державному рівні. Порядок подачі петицій, їх розгляду та публікації результатів відповідає кращим міжнародним практикам та забезпечує прозорість і відкритість державної влади. Важливою особливістю є можливість ініціаторів петицій представити свої пропозиції на слуханнях, що дозволяє сприяти більш

детальному обговоренню важливих питань. У разі підтримки петиції, на основі результатів її розгляду можуть бути розроблені законодавчі ініціативи, що сприятиме вирішенню порушених проблем. Таким чином, організація процедури подання та розгляду електронних петицій в Україні сприяє розвитку демократичних процесів, забезпечує зворотний зв'язок між громадянами та владою, а також сприяє покращенню ефективності управління.

Інформаційно-комунікаційна функція парламенту є однією з ключових складових сучасної системи державного управління, яка забезпечує взаємодію між законодавчою владою та суспільством. У багатьох країнах світу розвиток цієї функції є пріоритетом для підвищення прозорості, ефективності та довіри громадян до парламентських інституцій. Вивчення досвіду зарубіжних країн дозволяє ідентифікувати успішні практики, які можуть бути адаптовані до українського контексту.

Одним із найуспішніших прикладів впровадження інформаційно-комунікаційної функції є досвід парламенту Великої Британії. Палата громад активно використовує цифрові платформи, зокрема соціальні мережі, для інформування громадян про законодавчі ініціативи, дебати та прийняті рішення. Офіційний вебсайт парламенту містить інтерактивні розділи, які дозволяють користувачам стежити за діяльністю депутатів, брати участь у консультаціях та обговореннях. Запровадження онлайн-петицій дало змогу громадянам напряму впливати на порядок денний парламенту. Це сприяє залученню громадян до політичного процесу та формуванню культури активної участі.

У США Конгрес демонструє інший підхід до реалізації інформаційно-комунікаційної функції, орієнтуючись на багатоканальну комунікацію. Крім офіційних сайтів Палати представників і Сенату, використовуються спеціалізовані мобільні додатки, які надають доступ до текстів законопроектів, стенограм засідань та аналітичних матеріалів. Регулярні трансляції засідань у режимі реального часу через канали телебачення та інтернет сприяють прозорості роботи парламенту. Важливим елементом є також створення

громадських консультаційних платформ, що забезпечують двосторонній зв'язок між виборцями та їх представниками.

Досвід Європейського парламенту вартий особливої уваги у контексті України, оскільки ЄС є стратегічним партнером для нашої держави. Європарламент активно розвиває програми громадянської освіти, орієнтовані на підвищення обізнаності громадян щодо роботи парламенту та ролі ЄС у вирішенні глобальних питань. Однією з ключових ініціатив стало створення багатомовного порталу, де громадяни можуть отримати доступ до документів, стежити за діяльністю депутатів та брати участь в опитуваннях. Активне використання соціальних мереж та мультимедійного контенту робить Європарламент ближчим до громадян різних вікових груп.

Для адаптації зарубіжного досвіду в Україні необхідно враховувати національні особливості, зокрема рівень цифровізації, політичну культуру та ступінь довіри до влади. Одним із першочергових завдань є модернізація офіційного вебсайту ВРУ з метою спрощення доступу до законодавчої інформації. Важливо забезпечити інтерактивність платформи, створивши розділи для громадських обговорень, онлайн-петицій та опитувань. Цей підхід дозволить залучити широку аудиторію до участі у процесах ухвалення рішень.

Ще одним напрямом адаптації є впровадження програм громадянської освіти, спрямованих на підвищення обізнаності населення про роботу парламенту. Для цього доцільно використовувати досвід Європейського парламенту, створюючи мультимедійні матеріали, інфографіку та анімації, які пояснюють складні аспекти законотворчості простою мовою. Такі програми можуть реалізовуватися у співпраці з освітніми закладами, неурядовими організаціями та медіа.

Окремої уваги заслуговує розвиток каналів двосторонньої комунікації між депутатами та виборцями. Використання соціальних мереж є ефективним інструментом для оперативного інформування громадян, однак варто також створити спеціалізовані платформи для зворотного зв'язку. Ці платформи

мають забезпечувати швидке реагування на запити та пропозиції громадян, що сприятиме підвищенню довіри до депутатів і парламенту в цілому.

Не менш важливим є забезпечення прозорості діяльності парламенту через регулярні трансляції пленарних засідань та комітетів. Запозичення практики США щодо публікації стенограм засідань у відкритому доступі дозволить громадянам краще розуміти, як ухвалюються рішення. Окрім цього, слід розглянути можливість створення мобільних додатків, які надаватимуть доступ до ключової інформації про роботу ВРУ, текстів законопроектів та голосування.

Адаптація міжнародного досвіду потребує комплексного підходу, що включає як технічні рішення, так і формування нової культури комунікації між парламентом і громадянами. Для цього необхідно залучити експертів із цифрових технологій, соціальних наук та комунікацій, а також забезпечити відповідне фінансування цих ініціатив. Реалізація таких кроків дозволить не лише підвищити ефективність роботи Верховної Ради України, але й зміцнити довіру громадян до державних інституцій.

3.2. Реалізація інформаційно-комунікаційної функції Верховної Ради України у контексті курсу на європейську інтеграцію

Очевидним є те, що для забезпечення підтримки євроінтеграційного курсу України та розуміння важливості інтеграції в ЄС важливу роль відіграють інформаційні кампанії. На наш погляд, інформаційні заходи, спрямовані на роз'яснення серед громадян переваг євроінтеграції, є важливим елементом підтримки загального напрямку України до ЄС. Крім того, необхідно приділяти увагу формуванню позитивного іміджу України за кордоном, особливо в країнах ЄС, оскільки для ефективної співпраці потрібен мінімальний рівень довіри між Україною та ЄС. Сприйняття України як

надійного партнера в бізнесі, культурі та туризмі могло б значно поліпшити її позиції у процесі розгляду на членство в ЄС.

Не менш важливими є зовнішні інформаційні кампанії, які Україна намагається здійснити для покращення свого іміджу на території ЄС. Імідж країни можна визначити як цілеспрямований образ, створений для підвищення емоційного впливу на цільову аудиторію з метою популяризації або пропаганди певних ідей або цінностей. Оскільки імідж є штучно створеним конструктивом, йому необхідне постійне оновлення та підтримка, хоча інколи ці зусилля не завжди призводять до позитивних результатів. Як зазначають дослідники, основні аспекти міжнародного іміджу України часто пов'язані з невдоволенням внутрішньою та зовнішньою політикою уряду.

За словами Г. Вербицької, Україні слід значно переглянути свою іміджеву стратегію на міжнародному рівні, зокрема в Європі. Вона вважає, що країна вже має певний імідж, але необхідно змінити його, а не просто оновлювати. Імідж України в медіа країн Заходу здебільшого зображує її як країну з великим науково-технічним потенціалом і багатими ресурсами, але недостатньо ефективною у їх використанні. Важливо також розуміти, що імідж є цінним не сам по собі, а як інструмент для реалізації зовнішньополітичних інтересів країни, тому його формування повинно бути системним і охоплювати всі сфери, де ці інтереси присутні [9].

Насправді, більшість звичайних українців, а також сама Україна, важко уявляють свою рівноправну роль у глобальному світі, адже глобалізація створює умови для нерівномірного і часто несправедливого розвитку різних країн. Як правильно зазначив вчений В. Гурковський, саме в умовах складних глобалізаційних процесів проблема захисту іміджу нашої країни набуває особливого значення. Адже з ростом впливу глобалізації на національні держави, негативний імідж на міжнародній арені може призвести до роз'єднання суспільства. З іншого боку, позитивний образ країни може стати основою для єдності нації, допомагаючи протистояти зовнішнім загрозам та забезпечити стійкий розвиток.

Різноманітні глобалізаційні процеси іноді спричиняють проблеми у міжкультурному спілкуванні. Як зазначають дослідники М. Іщенко і О. П'єцух, в Україні деякі новітні трансформації часто сприймаються як чужі або навіть ворожі. Це призводить до нерозуміння, особливо в контексті міжнаціональних відносин, як всередині країни, так і в міжнародному середовищі. Тому виникає проблема розуміння міжнародних комунікаційних систем. Однак, експерти стверджують, що ментальні проблеми є набагато глибшими, ніж технологічні, особливо у контексті проведення іміджевих кампаній. Проблеми, як-то низький рівень громадянської культури, сформованої ще в радянські часи, та перманентні політико-економічні кризи незалежної України, сприяють цьому незадовільному ментальному стану населення.

Зрозуміло, що для України, як трансформаційної країни Східної Європи, важливо спрямувати зусилля на формування нової демократичної політичної культури, зокрема, в інформаційній сфері. Це допоможе подолати багато ірраціональних стереотипів перехідного періоду в масовій свідомості, дозволивши країні знайти своє місце в загальноєвропейському політичному просторі та сформувати нову ідентичність [7, с. 6].

Нові завдання щодо формування іміджу України на міжнародній арені та оновлення інформаційної політики стали актуальними після подій Євромайдану та в умовах гібридної війни з Росією. Важливою особливістю цього процесу є відмінність стратегічних комунікацій від попереднього підходу, адже вони мають на увазі відсутність зворотного зв'язку і відмову визнавати аудиторію, яку вони охоплюють, як повноцінного суб'єкта з власною думкою. Водночас стратегічні комунікації були визначені як основний інструмент протидії дезінформації та інформаційним атакам.

Ще одним важливим медіа-проектom, що виник після Євромайдану, став Український кризовий медіа-центр, заснований у 2014 році. Станом на травень 2015 року сайт цього Центру відвідали понад 2 тисячі міжнародних лідерів думок з різних країн. Медіа-центр був створений для того, щоб стати платформою для оперативних заяв представників української влади, експертів

та міжнародних організацій, а також для аналізу ситуації в Україні. Сьогодні Центр надає інформаційну підтримку медіа на міжнародному рівні, публікуючи матеріали п'ятьма мовами.

Отже, сучасні медіа не лише дозволяють усвідомити себе, але й надають можливості для ефективного позиціонування та поширення іміджу, що значно посилює комунікаційний потенціал країни. Важливо розуміти, що імідж країни має значення лише як інструмент для досягнення її зовнішньополітичних цілей. Тому його формування має відбуватися у кожній сфері, де присутні ці інтереси, і особливо у контексті боротьби з інформаційно-психологічною агресією.

Негативний образ України у світі заважає реалізації національних інтересів, ефективній співпраці з міжнародними організаціями, отриманню фінансової допомоги в умовах кризи та навіть полегшенню візового режиму для громадян. Відтак, проблема присутності України в інформаційному просторі повинна вирішуватись на рівні державної влади. Лише за умови підтримки з боку парламенту та вищих органів влади, заходи щодо покращення іміджу країни зможуть отримати підтримку громадян, що особливо важливо в контексті зовнішньої політики.

Для того, щоб адекватно оцінити поточні зусилля України щодо формування її іміджу, необхідно врахувати політичні реалії, що існують сьогодні. По-перше, країна вже має стійко закріпленій образ на міжнародній арені, який можна описати як бідну, розділену і корумповану державу.

З міжнародного досвіду видно, що в Україні неодноразово проводились інформаційні кампанії, спрямовані на покращення іміджу держави: створювались рекламні відео, організовувались культурні місії, використовувались позитивні гасла та обміни між журналістами. Однак жоден із цих заходів не дав бажаних результатів, що можна пояснити кількома факторами: неефективністю реалізації, недостатнім фінансуванням або неправильним використанням коштів, а також відсутністю стабільної стратегії з боку держави. Тому необхідно значно покращити наступні програми інформування, зокрема в контексті євроінтеграції.

При розробці нових інформативних стратегій треба враховувати, що процес європейської інтеграції України безпосередньо залежить від внутрішніх змін в країні, а також від численних проблем, які існують всередині ЄС.

Враховуючи це, ВРУ слід посилити свою роботу з питань євроінтеграції і налагодження інформування населення, що значно важливіше, ніж у країнах Центральної та Східної Європи, які вже стали частиною ЄС. Також, необхідно вкласти більше зусиль у формування позитивного внутрішнього курсу на євроінтеграцію, щоб ЄС не сумнівався в бажанні українців бути частиною об'єднаної Європи.

Що стосується формування позитивного іміджу ЄС в очах українців, важливо розглядати кожен його аспект окремо, з акцентом на сильні сторони та критерії, які будуть цікаві та корисні для громадян України.

Таким чином, для ефективної реалізації курсу на євроінтеграцію ВРУ необхідно чітко визначити пріоритети інформаційної політики, яка має на меті забезпечити широку та стабільну підтримку громадян через осмислення реальних переваг від партнерства з ЄС.

В умовах сучасної комунікації, будь-який інформаційний вплив має містити правдиве та об'єктивне сприйняття ситуації в ЄС, а також донесення цієї інформації до широкої аудиторії України. Однак, навіть якщо елементи пропаганди можуть бути присутні, вони не повинні домінувати, оскільки, за словами міжнародного експерта з політичної комунікації Д. Ліллекера, пропаганда повинна використовувати риторику, символіку і міф для досягнення бажаного ефекту [56, с. 230].

Як зазначає вітчизняна науковець Л. Климанська, людина сприймає навколишній світ через «символічні лінзи» власних створених символів. Без цих знакових систем, реальність, у тому числі політична, стала б хаотичним набором незрозумілих явищ і процесів [33, с. 161].

Розглянемо ключові аспекти формування образу України в Європі. Почнемо з політичних оцінок необхідності її вступу до ЄС. Колишній президент Польщі А. Квасневський, відповідаючи на питання про

«непередбачуваність» України, зазначив: «Непередбачуваних країн у ЄС достатньо, і Україна не є найяскравішим прикладом. Однак відповідь на запитання, чому Україні місце в ЄС, очевидна. Це країна, яка має стратегічне значення, великий економічний потенціал і може похвалитися молодістю, добре освіченою елітою». Квасневський також підкреслив, що «ніхто не сумнівається в європейських коренях цієї країни. Україна – християнська держава, що відіграла важливу роль в історії Європи» [69, с. 25].

У зв'язку з цим важливо звернути увагу на фактори, які впливають на формування образу України та українців за кордоном, зокрема в Європі, використовуючи методи риторики та створення міфів. Одним із таких факторів є трудова міграція українців до європейських країн.

Як зазначає дослідниця Т. Колосок, для України питання формування образу «чужого» в Європі набуває особливого значення через зростання еміграції українців, як на постійне, так і тимчасове проживання. Вивчаючи ситуацію в Чеській Республіці, авторка зазначає, що основними представниками України в цій країні є трудові мігранти. Описуючи українську трудову міграцію, вона підкреслює, що ці люди зазвичай мають вищий рівень освіти, що контрастує з тяжкою, низькооплачуваною та некваліфікованою працею, яку вони виконують. Вони мають погане знання чеської мови, мало залучені до громадського життя країни, їх перебування є як легальним, так і нелегальним, а соціалізація в чеському суспільстві обмежена спілкуванням в основному з іншими представниками їхньої етнічної групи [41].

Основною проблемою українських трудових мігрантів у Чехії є їх низький соціальний статус і стереотипи про кримінальність серед українських працівників, хоча багато з цих уявлень є неправдивими. Незважаючи на те, що більшість трудових мігрантів не пов'язує своє майбутнє з Чехією, саме ці люди формують образ українця в свідомості чеського населення, який часто є далеко не найпозитивнішим [41].

Перш за все, варто акцентувати увагу на значній інформаційній атаці, спрямованій проти України, а також на бездіяльності влади, яка обмежилася

лише обороною, не здійснивши активних контрзаходів. Це, як зазначають численні дослідники, є проблемою не лише у контексті подій, пов'язаних з Угодою про асоціацію з ЄС, але й стосується загальної політики України протягом усіх років її незалежності.

Цікаво, що, незважаючи на негативний імідж України в сучасній Європі, існує й інший, позитивний образ, який створювався протягом багатьох років інтелектуальними зусиллями етнічної діаспори за кордоном. Як зазначає дослідник Ю. Денисенко, цей образ базується на сталій традиції розуміння України як культурної нації з великим місією, що відображається в історіософських концепціях української діаспори. Одним із найглибше вкорінених міфів є образ України як «райського саду», що зображує країну як землю, де основним заняттям її жителів, незалежно від етнічної приналежності, була хліборобська праця. Цей образ «Саду» втілюється в символах сакральної сили, що відображає ідею священного «порядку речей» у всіх аспектах культури.

Отже, важливо зауважити, що для успішної європейської інтеграції України інформаційна підтримка повинна бути науковою, системною та диференційованою. Науковий підхід передбачає, зокрема, очищення інформації від стереотипів, застарілих уявлень та популістських гасел, а також об'єктивний аналіз наслідків європейської інтеграції. Важливо ґрунтуватися на реальних фактах і процесах, оцінюючи історичне минуле та майбутнє відносин України з європейськими країнами, при цьому завжди підкреслюючи національні інтереси.

Системність, в свою чергу, означає створення цілісної інформаційної стратегії, де всі елементи працюють за єдиним планом, а також забезпечення послідовності і єдності матеріалу. Диференційованість вимагає урахування різних соціальних груп – за професією, етнічним походженням, віком, релігією тощо, і підбір інформаційних матеріалів, що зможуть зацікавити кожен з цих груп, забезпечуючи баланс між загальною поінформованістю та

індивідуальними інтересами. Тільки так можна забезпечити єдність інтересів громадян у контексті європейської інтеграції.

У рамках затвердженої на кілька років інформаційної кампанії має бути чітко визначене завдання для кожного року, при цьому кожен рік повинен мати чітку структуровану програму, а комплекс заходів – відповідати поставленим цілям. Необхідно розробити трирівневу систему, що включає: річні плани виконання державних програм, плани заходів центральних органів виконавчої влади та регіональні плани для реалізації державних програм.

Досвід країн, які стали членами ЄС, показує, що успішність інформаційного забезпечення європейської інтеграції досягається через чітку спрямованість кампаній, використання сучасних комунікаційних технологій і активне залучення громадських організацій. Зокрема, під час таких кампаній ідея інтеграції до ЄС набуває внутрішнього, конкретного змісту, що дозволяє сформувати суспільну підтримку та легітимність вибору політичних лідерів, що, в свою чергу, зміцнює довіру громадян до зовнішньої політики країни.

Важливо, щоб Верховна Рада України враховувала специфіку суспільного запиту на інформацію. Згідно з соціологічними дослідженнями, українці мають конкретний і прагматичний інтерес до ЄС, зокрема до соціальних стандартів, наслідків вступу, а також до практичних аспектів реалізації європейських програм в Україні. Інтерес до історії ЄС чи його зовнішньої політики є менш вираженим. Тому регулярне проведення соціологічних опитувань є важливим інструментом для коригування інформаційних кампаній відповідно до потреб населення.

Крім того, важлива чітка координація між органами інформування та іншими державними структурами. Важливо залучати не лише центральні органи влади, а й місцеві органи самоврядування, регіональні центри, неурядові організації, а також представництва Єврокомісії та посольства держав-членів ЄС.

В рамках підготовки фахівців з євроінтеграції слід особливу увагу приділити формуванню спеціалістів з розумінням роботи інституцій ЄС, його

економічних, політичних та культурних аспектів. Також важливо створити вимоги до кваліфікації таких спеціалістів та налагодити співпрацю з європейськими навчальними установами, надаючи можливість для стажувань і навчання за кордоном, а також враховувати досвід підготовки фахівців у рамках грантових програм, організованих неурядовими організаціями.

Важливо також враховувати, на яку аудиторію спрямована інформаційна політика. Вона повинна бути орієнтована на ключові групи, що мають вплив на громадську думку, такі як журналісти, освітяни, науковці, представники творчої інтелігенції, місцеві органи влади, профспілкові діячі. Окрім цього, треба враховувати соціальну структуру суспільства, що включає різні категорії працівників, таких як аграрії, підприємці, військовослужбовці та інші.

Інформаційні служби Апарату ВРУ та його прес-служба повинні подавати інформацію так, щоб вона була цікавою і актуальною для різних медіа – телебачення, преси, радіо та Інтернету. Важливими аспектами є не тільки зміст, а й регулярність та інтенсивність поширення інформації.

Ці завдання стають ще більш критичними в умовах зовнішньої агресії з боку Росії. ВРУ необхідно розробити ефективні механізми для координації фінансової та організаційної діяльності між державними та міжнародними організаціями, забезпечити співпрацю з європейськими структурами, донорськими організаціями та іншими міжнародними інституціями.

Підсумовуючи, для досягнення успіху в інформуванні на внутрішньому рівні важливо залучати фахівців з піар-технологій, які матимуть системний підхід до запуску інформаційних кампаній. Це має стати однією з основних функцій наукової еліти України, хоча для цього необхідна фінансова підтримка з державних або місцевих бюджетів.

Крім того, проведення своєчасних соціологічних опитувань дозволить оперативно оцінити ефективність кампанії та, при потребі, скоригувати стратегію чи тактику. Важливим є також залучення громадських організацій, які можуть стати важливими посередниками між урядом і суспільством. З їх

допомогою реалізація політичних ініціатив стає більш доступною для широких верств населення.

Також варто зазначити, що включення до інформаційних кампаній приватних медіа з високими рейтингами може значно посилити їх ефективність, оскільки ці медіа мають великий вплив на формування громадської думки в Україні.

Отже, для забезпечення ефективної інформаційної політики важливо, щоб вона була орієнтована на ключові цільові групи, які мають вплив на громадську думку, зокрема представників медіа, освіти, науки та органів місцевого самоврядування. Крім того, важливим є врахування соціальної структури суспільства, що дозволить коректно визначити зміст і форму комунікаційних заходів. Інформація має подаватися через різноманітні канали – телевізійні, радіо та Інтернет-ресурси, з регулярним оновленням і врахуванням потреб аудиторії.

Важливим є також створення ефективних механізмів координації між державними органами та міжнародними структурами для забезпечення чіткої і скоординованої роботи в умовах зовнішньої агресії, а також залучення громадських організацій, які можуть бути важливими посередниками у досягненні суспільної легітимності політичних ініціатив.

Залучення фахівців з піар-технологій і проведення соціологічних досліджень дозволяє не тільки створювати ефективні кампанії, а й оперативно коригувати їх у разі потреби. Включення приватних комерційних медіа з високими рейтингами значно підвищує ефективність комунікацій, оскільки ці медіа мають значний вплив на формування громадської думки.

У підсумку, ефективність інформаційних кампаній потребує системного і комплексного підходу, включаючи залучення широкого спектру організацій, професіоналів та інноваційних технологій для створення стійкої та підтримуваної громадськості політики.

У контексті курсу на європейську інтеграцію ця функція набуває особливого значення, оскільки сприяє адаптації європейських стандартів у

сфері публічної комунікації, підвищенню довіри до парламенту та розвитку громадянського суспільства. Європейський вектор розвитку передбачає не лише модернізацію законодавчої бази, а й впровадження сучасних практик комунікації, що відповідають принципам транспарентності, інклюзивності та підзвітності.

Одним із ключових завдань у реалізації інформаційно-комунікаційної функції ВРУ є створення сприятливих умов для залучення громадян до законодавчого процесу. У цьому контексті важливим аспектом є адаптація інструментів електронної демократії, які широко застосовуються в державах ЄС. Наприклад, інтеграція онлайн-платформ для подання петицій, обговорення законодавчих ініціатив та моніторингу діяльності депутатів дозволяє громадянам не лише отримувати інформацію про роботу парламенту, а й активно брати участь у формуванні політичного порядку денного. ВРУ вже впровадила систему електронних петицій, яка потребує подальшого вдосконалення для забезпечення більшої прозорості та інтерактивності.

Європейська інтеграція також стимулює реформування внутрішніх комунікаційних процесів у парламенті. Одним із пріоритетних напрямів є розвиток цифрових інструментів для ефективного поширення інформації серед громадськості. Офіційний вебсайт ВРУ виконує базову функцію інформування, проте його можливості можуть бути значно розширені через впровадження мультимедійного контенту, інтерактивних інфографік та аналітичних матеріалів. Інтеграція таких елементів сприятиме підвищенню обізнаності громадян про діяльність парламенту та зміцненню довіри до законодавчої влади. Крім того, соціальні мережі, які є популярними каналами комунікації, слід використовувати для оперативного інформування, поширення ключових меседжів та залучення молодіжної аудиторії.

Особливого значення у контексті євроінтеграції набуває питання громадянської освіти. ВРУ має активно сприяти підвищенню правової культури населення через інформування про принципи функціонування парламентської демократії, європейські стандарти у сфері законодавства та права людини.

Цього можна досягти шляхом розробки освітніх програм у співпраці з неурядовими організаціями, закладами освіти та міжнародними партнерами. Наприклад, проведення інформаційних кампаній щодо змісту ключових законопроектів, які стосуються євроінтеграційних процесів, дозволить громадянам глибше розуміти їх важливість та вплив на розвиток держави.

З огляду на досвід Європейського парламенту, ВРУ доцільно впроваджувати програми залучення громадськості до консультацій та діалогу щодо найважливіших політичних і соціальних питань. Європейський парламент активно використовує багатомовні платформи, які дозволяють громадянам з різних країн слідкувати за діяльністю депутатів, аналізувати законопроекти та подавати свої пропозиції. Аналогічний підхід може бути адаптований в Україні, зокрема через створення регіональних консультаційних центрів, які стануть своєрідним мостом між громадянами та законодавчою владою.

У контексті європейської інтеграції важливим завданням є забезпечення прозорості діяльності парламенту через відкритий доступ до інформації про його роботу. Трансляція пленарних засідань та комітетів, регулярна публікація стенограм, аналітичних звітів та даних про результати голосування депутатів є стандартною практикою в європейських парламентах. Для підвищення прозорості в Україні слід розглянути можливість впровадження мобільних додатків, які дозволять користувачам отримувати оперативну інформацію про діяльність Верховної Ради, текстів законопроектів та коментарі до них.

Ще одним важливим аспектом є співпраця ВРУ з міжнародними партнерами у сфері вдосконалення комунікаційної функції. Європейські інституції, такі як Європейська комісія та Рада Європи, можуть надавати технічну підтримку, проводити тренінги для працівників апарату парламенту та сприяти запровадженню передових технологій. Співпраця з країнами Балтії, які мають успішний досвід у реалізації інформаційно-комунікаційних функцій, може стати джерелом натхнення для українських реформ.

Реалізація інформаційно-комунікаційної функції ВРУ у контексті європейської інтеграції є багатогранним завданням, яке потребує комплексного

підходу. Модернізація цифрових платформ, розвиток електронної демократії, активна громадянська освіта та прозорість парламентської діяльності є ключовими складовими цього процесу. Використання європейського досвіду дозволить не лише підвищити ефективність роботи ВРУ, але й сприятиме формуванню демократичної політичної культури та посиленню ролі України як повноправного члена європейської спільноти.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено аналіз теоретичних основ дослідження інформаційно-комунікаційної функції парламенту України та обґрунтовано можливості її вдосконалення на основі досвіду парламентських інститутів демократичних країн. Завдяки реалізації поставлених цілей та завдань роботи були отримані висновки та сформульовані практичні рекомендації.

1. В роботі систематизовано наукові підходи до розвитку інформаційних відносин між суспільством та політичними суб'єктами. З аналізу інформаційних відносин як теоретичної проблеми виявлено, що термін «електронний парламент» охоплює не лише організаційно-технічний аспект парламентської діяльності, що базується на застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а й постіндустріальну філософію публічного управління. Встановлено, що ці технології відкривають нові можливості для покращення інформаційної взаємодії законодавчої влади з громадянами та надання їм публічних послуг через Інтернет.

У роботі наголошено, що впровадження програми «Електронний парламент» може значно покращити механізми інформаційної взаємодії парламенту з громадянами, що позитивно позначиться на формуванні іміджу Верховної Ради України як вітчизняного, так і міжнародного інституту.

2. В ході дослідження теоретичних засад інформаційно-комунікаційної функції парламентів, розглянуті роботи як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, встановлено, що ця функція є важливим інструментом для здійснення масштабних суспільних змін. Ці зміни можуть торкатися різних сфер суспільного життя, а також діяльності демократичних інститутів і лідерів. Питанням політичної комунікації в умовах новітніх інформаційних технологій присвячені роботи таких зарубіжних вчених, як Дж. Бредфорда Делонга, Д. Т. Куа, О. Вершинської, В. Костюка, Ю. Савостицького, а також вітчизняних науковців: В. Горбатенка, О. Дубаса, С. Наумкіної, Є. Романенка та інших.

Незважаючи на закріплену в Конституції України вимогу оприлюднення та публікації законів для набуття ними чинності, інформаційно-комунікаційні функції досі не виконують свого соціально-політичного впливу. Закон України «Про статус народного депутата України» визначає обов'язки народних депутатів підтримувати зв'язок з виборцями та інформувати їх про свою діяльність. Водночас «Про регламент Верховної Ради України» встановлює вимогу щодо відкритості та гласності парламентської роботи, включаючи допуск медіа на засідання, трансляцію на телебаченні та радіо, публікацію стенограм і рішень в офіційних виданнях, таких як «Відомості Верховної Ради України» та «Голос України», а також на офіційному вебсайті ВРУ.

3. Визначено ключові аспекти інформаційно-комунікаційної функції парламенту України, зокрема в контексті реалізації його конституційних повноважень, які визначають ВРУ як провідного актора політичної комунікації. Це формує основу для розуміння парламентаризму як розподілу владних повноважень у політичному просторі та сприяє розвитку представницької демократії. Завдяки цим процесам формується правова система в суспільстві та виникають нові соціальні потреби.

Нормативне регулювання виконання ВРУ своїх повноважень забезпечується рядом правових актів, таких як Конституція України, Закон «Про регламент Верховної Ради України», «Про комітети Верховної Ради України», «Про статус народного депутата України». Дотримання цих нормативів дає змогу ефективно виконувати депутатську роботу, забезпечуючи необхідні процедури для реалізації комунікаційних функцій парламенту і встановлення взаємодії з іншими органами влади та громадянами. Прийняття Комунікаційної стратегії ВРУ на 2017-2021 роки визначає методологічні та організаційні основи комунікаційної діяльності парламенту, що сприяє зміцненню його комунікаційної здатності як державної інституції.

4. У роботі розглянуто досвід застосування інформаційно-комунікаційної функції парламентами інших країн. Виявлено, що під час здійснення

законодавчих повноважень інформаційно-комунікаційний аспект відіграє ключову роль.

Одним із важливих показників ефективності парламентської діяльності є здатність отримувати та використовувати інформацію від уряду, що має безпосереднє значення для розробки нових законів, внесення змін та покращень до існуючих, а також для оцінки виконання урядом прийнятих актів та законодавчих ініціатив.

Показано, що демократичні процеси, які відбуваються в Центральній і Південно-Східній Європі, сприяли створенню парламентських органів для розгляду петицій, а також введенню нових систем петицій у країнах, таких як Австрія, Болгарія, Німеччина, Литва, Люксембург, Португалія, Словаччина та Чехія.

Організація механізму подання та обробки електронних петицій в Україні, що є частиною ініціативи з реалізації «Електронного парламенту», відповідає міжнародним стандартам.

Проаналізувавши використання міжнародних стандартів у демократичних парламентах та визначивши шляхи вдосконалення інформаційно-технологічних процесів, встановлено, що сучасні вимоги суспільства вимагають значного покращення ефективності роботи парламенту, зокрема через активну участь громадян у розробці законопроектів на етапі їх підготовки.

5. Визначено перспективи удосконалення інформаційно-комунікаційної функції парламенту України в контексті європейської інтеграції.

Встановлено, що присутність України в інформаційному просторі є перш за все питанням на державному рівні. Для того, щоб у ЄС не виникло сумнівів щодо того, що більшість українців прагне стати частиною єдиного європейського простору, необхідно зробити більший акцент на формуванні внутрішнього курсу на євроінтеграцію.

При формуванні позитивного образу ЄС серед українців важливо детально аналізувати кожен складову іміджу, виділяючи її переваги та критерії, що найбільше зацікавлять та будуть корисні для українського населення.

Встановлено, що інформаційна підтримка європейської інтеграції України повинна ґрунтуватися на принципах наукової обґрунтованості, системності та індивідуалізації підходу.

Для ефективного реалізування цього процесу необхідно впровадити трирівневу збалансовану систему: річні плани для виконання державних програм, плани заходів для центральних органів виконавчої влади та регіональні плани, спрямовані на імплементацію національних програм.

З'ясовано, що важливим інструментом для проведення ефективних інформаційних кампаній є постійне використання соціологічних опитувань, що дозволяють визначати інформаційні потреби громадськості. Важливо також формулювати повідомлення таким чином, щоб вони були соціально близькими до цільової аудиторії. Крім того, інформаційна політика має бути орієнтована на конкретні цільові групи, здатні впливати на громадську думку.

Для успіху інформаційних кампаній ВРУ слід активно залучати експертів у галузі піар-технологій, які підходять до запуску кампаній комплексно. Крім того, важливо залучати науково-педагогічний потенціал для проведення просвітницьких лекцій серед населення.

Не менш важливим є залучення громадських організацій, що є потужним інструментом для взаємодії з громадськістю, до виконання програм інформаційних кампаній.

Таким чином, для успішної реалізації інформаційно-комунікаційної функції в контексті європейської інтеграції України необхідно здійснювати комплексний підхід, який включає науково обґрунтовану, системну та диференційовану стратегію інформаційного забезпечення. Важливо враховувати потреби різних соціальних груп та належним чином організувати інформаційні кампанії, орієнтуючи їх на цільові аудиторії через соціологічні дослідження та залучення фахівців з піар-технологій. Крім того, необхідно активно використовувати громадські організації та науково-педагогічний потенціал для просвітницької діяльності. Усі ці складові сприятимуть не тільки підвищенню ефективності інформаційних кампаній, але й формуванню

позитивного іміджу ЄС серед українців, що є важливою умовою для подальшого просування євроінтеграційних процесів в Україні.

Успішна реалізація інформаційно-комунікаційної функції потребує також розширення міжнародної співпраці. Досвід європейських парламентів може слугувати орієнтиром для впровадження найкращих практик, таких як онлайн-консультації, використання багатомовних платформ, прозорість законодавчого процесу та доступність інформації. Співпраця з міжнародними організаціями та державами-партнерами дозволить отримати необхідну технічну підтримку, підвищити професійність працівників апарату ВРУ та запровадити передові технології.

Отже, реалізація інформаційно-комунікаційної функції ВРУ у контексті європейської інтеграції є складним, але важливим завданням. Її успішне виконання не лише сприятиме покращенню роботи парламенту, а й зміцнить позиції України як демократичної держави, орієнтованої на європейські цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми державної інформаційної політики в Україні : аналітична записка. URL: <http://surl.li/tzraac> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». Київ : НІСД, 2015. 684 с. URL: <http://surl.li/vhhuor> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти : монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О. М. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 368 с.
4. Барабаш Ю. Г. Парламентський контроль в Україні: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2004. 20 с.
5. Барабаш Ю. Г. Про співвідношення принципів правової, демократичної та соціальної державності. *Віче* : журнал Верховної Ради України. 2010. № 18. С. 2–4.
6. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : монографія. Київ : МАУП, 2005. 440 с.
7. Безп'ятчук Ж. Юкрейн-бренд: виконання під фанеру. *Український тиждень*. 2018. № 50 (215). С. 34.
8. Бориславський Л. В. Парламент – Верховна Рада України (правові аспекти становлення). *Парламентаризм в Україні: теорія і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2001. С. 388-391.
9. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. / Чернів. наце ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2014. 262 с.

10. Вербицька Г. Міжнародний імідж України: проблеми та шляхи реформування. *Український інформаційний простір* : науковий журнал. Київ, 2013. Ч. 2. С. 4–9.

11. Ганжуров Ю. Інформаційна функція парламенту в контексті конституційних повноважень Верховної Ради України. *Наукові записки Ін-ту політ. і етнонац. дослідж.* 2007. Вип. 33. С. 291–320.

12. Ганжуров Ю. Політична реклама як засіб формування парламентської еліти. *Політичний менеджмент.* 2008. Спеціальний випуск. С. 33–40.

13. Ганжуров Ю. С. Політична комунікація: проблеми структуризації. *Політичний менеджмент,* 2004. № 2. С. 121–130.

14. Горьовий Л., Ющик О. Парламент України. Проблеми управління. *Віче: журнал Верховної Ради України* 1997. № 4 (61). С. 33–43.

15. Гошовська В. А., Пашко Л. А., Задоя К. Ф. Парламентаризм в Україні. Державно-управлінські механізми реалізації функцій законодавчої влади : навч.-метод. матер. Київ : НАДУ, 2013. 48 с.

16. Грін О. О. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб.: альб. схем. Ужгород : Видавництво ФОП Брежа А.Е., 2015. 183 с.

17. Гурковський В. І. Захист іміджу Української держави в умовах інформаційної глобалізації. *Державне управління: теорія та практика.* 2012. № 2. С. 78–93.

18. Даниленко Л. І. Застосування суб'єктивної концепції лідерства при підготовці керівних кадрів. *Викладання лідерства для посадових осіб та представників місцевого самоврядування: сутність, виклики, перспективи* : матер. Всеукраїн. круг. ст. (Київ, 15 квіт. 2015 р.) ; За заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко, А. К. Гука. Харків : Фактор, 2015. С. 40–43.

19. Денисенко Ю. М. Міфологізація образу України у творчості діячів української діаспори. *Культура України.* 2017. Вип. 39. С. 33–39.

20. Денисюк С., Корнієнко В. Імідж України у внутрішньополітичних і геополітичних контекстах сучасності. URL: <http://surl.li/qxyidd> (дата звернення: 10.10.2024)

21. Денисюк С. Г. Технологічні виміри політичної комунікації : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 276 с.

22. Державна інформаційна політика у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції: оцінки експертів. *Національна безпека і оборона*. 2018. № 1. 60 с.

23. Дніпренко Н. К. Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект : автореф. дис. ... канд. наук із держ. упр. : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Н. К. Дніпренко. Дніпрпетровськ, 2005. 20 с.

24. Дубов Д. В., Ожеван О. А., Гнатюк С. Л. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2010. 64 с.

25. Дюгі Л. Конституційне право: Загальна теорія держави. Репринт / Передмова Ю.М. Оборотова. Одеса: Юридична література, 2005. 1008 с.

26. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. С. 44–52.

27. Загальна теорія права : підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.

28. Загальна теорія права та держави : навч.-метод. посіб. / Крижановський А. Ф., Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. та ін. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с.

29. Задорожня Г. В., Задорожний Ю. А., Сопілко І. М. Конституційне право України : підручник. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ – друк», 2010. 448 с.

30. Зозуля О. І. Конституційно-правовий статус парламентських комітетів в Україні. Харків : Майдан, 2019. 620 с.

31. Зозуля О. І. Щодо останніх законодавчих ініціатив із удосконалення парламентського контролю в Україні. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 02–03 грудня 2022 р.). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2022. С. 22–26.

32. Інформатизація законотворчої, нормотворчої, правозастосовної та правоосвітньої діяльності : посіб. / Л. Є. Горьовий, М. Я. Швець, Т. Г. Дрогаль [та ін.]. Київ : Парламентське видавництво, 1999. 199 с.

33. Іщенко М., П'єцух О. Імідж України в контексті глобальних трансформаційних процесів. Політичний менеджмент. 2018. № 4. С.154–162.

34. Карпчук Н. П. Засади комунікаційної політики: досвід країн-членів Європейського Союзу: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 440 с.

35. Карпчук Н. П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. Луцьк, 2018. 514 с.

36. Квасневській А. Чому Україна потрібна Європію. *Коментарі*. 2015. 19 жовтня. С. 25.

37. Климанська Л. Д. Соціально-комунікативні технології в політиці: таємниці політичної «кухні». Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2017. 332 с.

38. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві : монографія. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.

39. Козар Ю., Гаріфуллін М. Парламентський контроль у системі державного управління в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 51–57.

40. Коліушко І. Б., Демкова М. С. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління. Інформаційне суспільство. Шлях України. Київ : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С. 138–143.

41. Колосок Т. Образ «чужого» в Європі: формування під впливом ЗМІ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Культурологія*. 2010. Вип. 5. С. 545–549.

42. Комунікативна стратегія Верховної Ради України. URL: <http://surl.li/phraie> (дата звернення: 10.10.2024).

43. Конституційне право : підручник / Барабаш Ю. Г., Бориславська О. М., Венгер В. М., Козюбра М. І., Мелешевич А. А.; за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2021. 528 с.

44. Конституційне право України : підручник. 11-е вид., перероб. та допов. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.

45. Конституційне право України: підр. для студ. вищ. навч. закл / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. Харків : Право, 2008. 416 с.

46. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення : 02.12.2019. URL : <http://surl.li/dbpmvs> (дата звернення: 10.10.2024).

47. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2011. 187 с.

48. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. Вид. 3-тє, виправл. та доповн. Київ : Атіка, 2004. 512 с.

49. Кривенко Л. Тріада влади. Перше серед різних: законодавча і виконавча влади: проблеми співвідношення та конституційно-правового статусу. *Віче*. 1994. № 7. С. 17.

50. Кудрявченко Н. А. Політична комунікація і влада. *Актуальні проблеми політології* : зб. наук. роб. студентів и аспірантів / Відп. ред. В. Д. Зотов. 2001. С. 65–68.

51. Кучаковська Н. О., Новак Т. С. Теоретико-правові засади інформаційного суспільства та його взаємозв'язок із законотворчістю. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України. Серія «Право»*. 2011. Вип. 165. Ч. 2. С. 43–50.

52. Куян І. Парламентські слухання як форма і засіб забезпечення народовладдя в Україні. *Право України*. 2019. № 10. С. 130–141

53. Ларіна Н. Б. Інформаційно-комунікаційні ресурси парламенту: сутність та тенденції щодо реалізації соціальних проектів. *Право та державне управління* : зб. наук. праць / за ред. А .О. Монаєнка. Запоріжжя : КПУ, 2015. № 3 (20). С. 174–180.

54. Ларіна Н. Б. Комунікативна та інформаційна діяльність політичної опозиції засобами масової інформації. *Теорія і практика державного управління* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр». 2013. Вип. 2 (41). 544 с.

55. Ларіна Н. Б. Парламентська діяльність як комунікативний процес: закони та правила ділового спілкування. *Право та державне управління* : зб. наук. праць / за ред. А. О. Монаєнка. Запоріжжя : КПУ, 2013. №3 (12) 140 с.

56. Ліллекер Дж. Д. Політична комунікація. Ключові концепти. Харків : Гуманітарний центр, 2010. 300 с.

57. Лінецький С. Парламентський регламент : елементарний навчально-прикладний курс. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2017. 281 с.

58. Майданник О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2008. 632 с.

59. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / перекл. з англ. О. Возьна, Г. Сташків. Львів : Літопис, 2010. 538 с.

60. Малиновський В. Я. Оптимізація функцій органів виконавчої влади України : теоретико-методологічні засади : автореф. дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / В. Я. Малиновський. Чернівці, 2002. 24 с.

61. Маруженко О. П. Інформаційне забезпечення законотворчого процесу і тенденції його розвитку. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 1. С. 27-32.

62. Маруженко О. П. Роль інформації у законотворчому процесі. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2008. №3 (77). С. 99–101.

63. Маруженко О.П. Роль мережі Інтернет у інформаційному забезпеченні законотворчого процесу. *Право України*. 2008. № 9. С. 126–129.

64. Мищак І. Деякі питання удосконалення контрольної функції парламенту. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 3. С. 37–43.

65. Національна безпека в умовах інформаційних та гібридних війн : монографія. / за заг. ред. В. Куйбіди і В. Бебика. Київ: НАДУ, 2019. 384 с.

66. Орленко В. І., Орленко В. В. Конституційне право України : посіб. для підготов. до іспитів. 5-е вид., доповн. та перероб. Київ : Паливода А.В., 2011. 156 с.

67. Основи вітчизняного парламентаризму : піруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2012. Т. 1. 408 с.

68. Основи вітчизняного парламентаризму : піруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2012. Т. 2. 340 с.

69. Офіційний сайт Національного центру електронного урядування України. URL: <http://nc.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2024).

70. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав : підручник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 260 с.

71. Парламентаризм : підручник. 3-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська та ін. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. 592 с.

72. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник. Видання друге: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Газізов М. М., Гошовська В.А., Гурієвська В. М., Ларіна Н. Б. та ін.; за заг ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2012. 228 с.

73. Пашко Л. А. Лідерство управлінських кадрів: сучасні виклики та небезпеки. Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи /за заг. ред. проф-ів Ю. В. Ковбасюка і В. Л. Федоренка; матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 червня 2015 р.). Київ : Вид-во Ліра-К, 2015. С. 132–135.

74. Петров О. Стратегії політичних сил на парламентських виборах 2006 року. Політичний менеджмент. 2006. № 1. С. 18–26.

75. Пісковець З. А. Електронне урядування – основа прозорості влади. *Зб. тез доп. Всеукраїн. міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Запоріжжя, 03 грудня 2010 р.); [ред. кол.: В. М. Огаренко, М. О. Фролов, А. О. Манаєнко та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2010. С. 82–85.

76. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. В. Л. Федоренка. 4-вид. Київ : Видавництво Ліра-К, 2012. 576 с.

77. Політична культура та парламентаризм в Україні: сучасний стан та основні проблеми. Інформаційно-аналітичні матеріали до Фахової дискусії 14 грудня 2017 р. / Центр Розумкова. Київ. 125 с. URL: <http://surl.li/plbomi> (дата звернення: 10.10.2024).

78. Політична опозиція : навч. посіб. /за заг. ред. В. А. Гошовської, К. О. Ващенко, Ю. Г. Кальниша. Київ: НАДУ, 2013. 228 с.

79. Почепцов Г. Г. Фейк. Технології спотворення реальності. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2018. 175 с.

80. Почепцов Г., Чукут С. Інформаційна політика: навч. посіб. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 88 с.

81. Про веб-ресурси Верховної Ради України : Розпорядження голови Верховної Ради України від 19.05.2015 № 699. Втрата чинності: 31.01.2022. URL: <http://surl.li/vkvfgr> (дата звернення: 10.10.2024).

82. Про деякі питання висвітлення діяльності комітетів Верховної Ради України та народних депутатів України : Розпорядження Голови Верховної Ради України від 29.01.2015 № 77. URL: <http://surl.li/wnjosd> (дата звернення: 10.10.2024).

83. Про деякі питання функціонування офіційного веб-сайту та інших веб-ресурсів Верховної Ради України : Розпорядження голови Верховної Ради України від 31.01.2023 № 21. URL: <http://surl.li/ehphmd> (дата звернення: 10.10.2024).

84. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. Дата оновлення : 13.12.2022. URL : <http://surl.li/lzltyu> (дата звернення: 01.10.2024).

85. Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства : Постанова Кабінет Міністрів України від 28.11.2012 № 1134-2012-п. URL : <http://surl.li/tumjrz> (дата звернення: 01.10.2024).

86. Про затвердження Положення Про веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет : Розпорядження голови Верховної

Ради України від 24.05.2001 № 462. Втрата чинності: 19.05.2015. URL: <http://surl.li/nribaz> (дата звернення: 10.10.2024).

87. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки : Постанова Верховної Ради України від 05.07.2012 № 5096-VI. URL: <http://surl.li/slygia> (дата звернення: 10.10.2024).

88. Про затвердження програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2010-2015 роки : проєкт Постанови Верховної Ради України від 16.07.2010 № 6633-1. URL: <http://surl.li/xclnqs> (дата звернення: 10.10.2024).

89. Про затвердження Стратегії електронного парламентаризму на 2018–2020 роки : розпорядження Голови Верховної Ради України від 05.07.2018 № 278. URL: <http://surl.li/avdkeh> (дата звернення: 10.10.2024).

90. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. Дата оновлення : 22.02.2024. URL: <http://surl.li/dnjuuk> (дата звернення: 10.10.2024).

91. Про Національну програму інформатизації. Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <http://surl.li/zkhowd> (дата звернення: 10.10.2024).

92. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V. URL: <http://surl.li/trqfqq> (дата звернення: 10.10.2024).

93. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-IX. Дата оновлення: 23.02.2023. URL: <http://surl.li/iwtven> (дата звернення: 10.10.2024).

94. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. Дата оновлення : 21.03.2024. URL: <http://surl.li/sgzхуе> (дата звернення: 10.10.2024).

95. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. Дата оновлення: 09.08.2023. URL: <http://surl.li/isvgqy> (дата звернення: 10.10.2024).

96. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 01.12.2005 № 3175-IV. URL: <http://surl.li/lznxsk> (дата звернення: 10.10.2024).

97. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» : Постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 № 1565-VII. URL: <http://surl.li/uzqeeg> (дата звернення: 10.10.2024).

98. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» : Постанова Верховна Рада України від 31.03.2016 № 1073-VII. URL: <http://surl.li/tqfgjv> (дата звернення: 10.10.2024)

99. Про статус народного депутата України : Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. Дата оновлення: 09.08.2023. URL: <http://surl.li/yourqz> (дата звернення: 10.10.2024).

100. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінет Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р. URL: <http://surl.li/mpzxwc> (дата звернення: 10.10.2024).

101. Про схвалення Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 779-р. Дата оновлення: 28.09.2020. URL: <http://surl.li/upmskr> (дата звернення: 10.10.2024).

102. Проект Закону про Загальнодержавну програму «Електронна Україна» на 2005-2012 роки від 15 квітня 2004 року № 5414. URL: <http://surl.li/zjlzpc> (дата звернення: 10.10.2024).

103. Роз'єднання: поляризація в українському суспільстві : результати дослідження Громадянської мережі ОПОРА та Київської школи економіки, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології. / А. Бондарчук, Т. Брік, К. Донченко та ін. Вересень 2024. URL: <http://surl.li/vhhuor> (дата звернення: 10.10.2024).

104. Світовий е-парламент : Звіт ООН 2008. – (Міжпарламентський союз). URL: <http://surl.li/xezcch> (дата звернення: 10.10.2024).

105. Світовий е-парламент : Звіт ООН 2012. – (Міжпарламентський союз). URL <http://surl.li/ousrtv> (дата звернення: 10.10.2024)

106. Сидоренко О. О. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у забезпеченні відкритості парламенту України. Шляхи забезпечення відкритості роботи Верховної Ради України: досвід, проблеми, перспективи : матер. сем. завідувачів секретаріатів комітетів Верховної Ради України. Київ : Парламентське видавництво, 2009. С. 110–120.

107. Сліпушко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. Київ : Вид-во Криниця, 1999. 507 с.

108. Словська І. Є. «Година запитань до Уряду» як форма реалізації контрольної функції парламенту України. *Держава і право*. 2011. Вип. 54. С. 177–183.

109. Словська І. Є. Парламентські слухання як форма реалізації контрольних повноважень парламенту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 70–79.

110. Слухання у комітетах Верховної Ради України : практич. посіб. / Відп. ред. Л. А. Андрієвська, Е. Р. Рахімкулов. 2-е вид., доп. Київ : К.І.С., 2012. 210 с.

111. Тихомирова Є. Б. Паблік рилейшнз у глобалізованому світі. Київ : Наша культура і наука, 2015. 489 с.

112. Харченко Л. В. Проблема формування позитивного іміджу України в контексті підготовки до Євро-2012. Стратегічні пріоритети. 2009. № 4. С. 107–112.

113. Цікул І. Трансформація інституту партійного лідерства в сучасній Україні (гендерний підхід). *Політична наука в Україні: стан і перспективи*: матер. всеукраїн. наук. конф. (Львів, 10-11 травня 2007 р.) / уклад. М. Поліщук, Л. Скочиляс, Л. Угрин. Львів, ЦПД, 2008. С. 204–210.

114. Чалий В. Міжнародний імідж України: оцінка експертів. URL : <http://surl.li/lzwwuak> (дата звернення: 01.10.2024).

115. Чукут С. А., Загвойська О. В., Цимбаленко Я. Ю. Основи електронного урядування : навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 268 с.

116. Шевченко А. Чи є привід залишатися єврооптимістами? *Голос України*. 2015. № 130. С. 3.

117. Шинкарук А. Л., Парфенюк В. М., Кац Е. Я. Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології: колективна монографія. Рівне, 2013. 416 с.

118. Школяр М. Психологічні аспекти формування іміджу політика. *Політичний менеджмент*. 2004. № 4 С. 69-76.

119. Шлях до ЄС та НАТО: здобутки, проблеми та перспективи інформаційного забезпечення. *Національна безпека і оборона*. 2008. № 1. С. 30.

120. Шляхи забезпечення відкритості роботи Верховної Ради України: досвід, проблеми, перспективи: мат. семін. зав. секретаріатів комітетів Верховної Ради України. Київ : Парламентське видавництво, 2009. 136 с.

121. Штромайер Г. Політика і мас-медіа [Пер. з нім А. Орган]. (Серія «Бібліотека журналіста»). Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2008. 303 с.

122. Яким є міжнародний імідж України сьогодні. Всеукраїнська громадська місія «Україна-відома». URL : www.ukrco.gnita.com.ua (дата звернення: 01.10.2024).

123. Яхно О. Україна в сучасному геополітичному просторі (політико-медійний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія». Київ, 2006. 20 с.

124. Craig R. T. Communication Theory as a Field. *Communication Theory. A Journal of the International Communication Association*. 1999. Vol. 9. P. 119–161.

125. Jahresbericht des Petitionsausschusses. Berlin: Deutscher Bundestag, 2014. URL : <http://surl.li/egcomz> (дата звернення: 10.10.2024).

126. Lazarev B. M. Competence of governing bodies. Moscow: Legal literature, 1972. 280 p.

127. Layhiff J.M., Penrose J.M. Business communications. St. Petersburg: Peter, 2001. 688 p.

128. Marshall McLuhan. The medium itself is the content. URL: <http://surl.li/ewxrip> (дата звернення: 10.10.2024).

129. World values survey URL : [http:// www. worldvaluessurvey.org](http://www.worldvaluessurvey.org) (дата звернення: 10.10.2024).